

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravništvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinjeva ulica št. 5, II. nad., telefoni od 31-22 do 31-26
Račun Poštne hranilnice, podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 4.50 L, polletna
9.- L, celoletno 18.- L; za inozemstvo: celoletno 24.- L
Posamezna številka 50 cent.

3000 najemniških družin je dobilo svojo zemljo

Duce je izročil na osušenem Pontinskem polju v last
zemljo tistim, ki so jo doslej obdelovali kot najemniki

Iz Rima poročajo:

V nedeljo dopoldne se je pripeljal s posebnim vlakom na osušeno Pontinsko polje Duce v spremstvu s Tajnikom Stranke in Kmetijskim ministrom. V Littorii, kakor se imenuje nova občina, ustanovljena leta 1932. na osušenem močvirju, so Duceja sprejeli številni krajevni činitelji in množica mu je priradila navdušene počastitve, ki so se nadaljevale po vsem mestu. Z avtomobilom se je Duce odpeljal v palačo uradov, kjer je bilo med množico spredaj razvrščeno vseh 3000 najemnikov, oblečenih v fašistične uniforme, ki so doslej obdelovali pridobljeno zemljo za najemnino. Vsi so bili sklenili z bojovniško ustanovo pogodbe, da prejmejo zdaj to zemljo v last.

Tajnik Stranke je Duceju poročal o fašistični in vojaški organizaciji v Liktorski pokrajini, predsednik bojovniške ustanove pa o osuševalnih delih, ki so trajala od 23. novembra l. 1929. dalje. Dne 29. oktobra l. 1939. so bila tehnična dela dovršena. Ko je bila dosežena tehnična zmaga nad zemljo, se je borba nadaljevala na gospodarskem področju. Duce je sam izpodbujal delavce in jim kazal pot. Obljubil je bil najemnikom, da bodo sami postali lastniki te zemlje.

Pontinsko polje obsega 140.000 ha osušene

zemlje. Na njem je pet mest in 18 vasi s 60.000 prebivalci. Bojevniška ustanova je sama zgradila 2951 kmečkih hiš, 487 km ceste, 15.600 km prekopov, 21 km vodovodov, 640 km električnih napeljav visoke napetosti in 1080 kilometrov telefonskih zvez. Na Pontinskem polju goje 51.000 glav živine, pridelajo mnogo žita, sladkorne pese, bombaža in drugega. Že zdaj znaša letni dobiček osušitve Pontinskega močvirja okoli 100 milijonov lir. Vsi stroški z osuševanjem so skoro že v celoti poplačani.

Duce je imel na dozdašne najemnike in množico ljudstva pomemben govor, v katerem je izpodbujal lastnike nove zemlje na delo in je končal z besedami: Z enako neomajno voljo, kakor smo z njo dosegli ta smoter, bomo dosegli tudi naš najvišji smoter, za katerega smo se borili, se borimo in se bomo borili do zmage.

Ko se je silno navdušenje množice poleglo, je Duce zapustil balkon palače uradov in v pritličju prisostvoval izročitvi pogodb in lastninske pravice dozdašnjim najemnikom. Vsi so mu bili predstavljeni. Med viharim vzklikanjem se je Duce odpeljal. Ko je pregledal še nekaj bombažnih nasadov, je krenil na postajo, se poslovil od zastopnikov krajevnih oblastev in se odpeljal z vlakom.

Čez zimo se pripravimo na pomladno setev

Zima se bliža. Pridelki so v glavnem spravljani in ozimina je posejana. V naši pokrajini je bilo letos toliko zemlje obdelano kakor menda še nikoli. Pomladni pozivi, naj ne ostane neobdelana niti ped zemlje, so bili deležni odziva, vendar pa so bili mnogi glede uspeha razočarani. Zlasti so bili razočarani tisti meščani in tudi podeželani, ki so se brez izkušnje lotili obdelovanja manj rodovitne zemlje in ki so prekopali kakšen zapuščen svet. Ob pomanjkanju gnojja in dobrega semena seveda ni moglo biti mnogo pridelkov.

Toda ti neuspehi nas ne smejo omalodušiti. Kdor je pomladi prekopal pusto zemljo in v njej nasadil krompir, tako da ni imel posebnega pridelka, naj že zdaj jeseni poskrbi za gnoj in to zemljo pri prekopavanju dobro pognoji. Pognojijo jo s hlevskim gnojem ali pa kompostom. Prekopanje zemlje jeseni je prav tako važno kakor gnojenje, ker prekopana zemlja čez zimo premrzne in postane rodovitnejša. Prekopaj zemljo tako globoko, kakor seže lopata, ali pa jo daj preorati, če je prostor razsežen in imaš možnost, dobiti orača.

Kmetje takega pouka seveda ne potrebujejo. V mislih imamo tu le nove obdelovalce zemlje. Takih novih obdelovalcev je v naši pokrajini mnogo. So to meščani z vrtovi, podeželski obrtniki z manjšimi zemljišči in drugi, ki se jim prej ni bilo treba pečati z zemljo. Čas je tak, da odločno kliče po obdelanju vsakega kosa zemlje. Ker je gnojenje važno vprašanje, naj se vsak izmed novih obdelovalcev pobriga že zdaj za gnoj, zlasti tudi za umetna gnojila, da bo na pomlad imel svoje zemljišče pripravljeno. Nič oklevanja, temveč prav resno na delo, saj bo delal vsakdo zase in za svojo družino.

Fižol, krompir in vsakovrstna zelenjava pridejo za nove pridelovalce v poštev. Čez zimo se pri bolj izkušenih pouči o vsem, kar je potrebno, da boš imel res izdaten pridelek. Pouči se zlasti pri tistih, ki so imeli na svojih vrtovih letos res lep pridelek. V starih italijanskih pokrajinah je povsod zemlja vzorno obdelana. Tudi v Nemčiji imajo obdelan vsak vrtiček. To se pri prehrani močno pozna.

Pri vsem tem pa lahko rediš lance z odpadki povrtnine. Na drugem mestu prinaša-

mo opis kunčjega hlevčka. Reja kuncev je v Italiji zelo razširjena in se vlada prizadeva, jo še bolj razširiti. Kunčje meso je odlično in kunčje kože so važen pridelek. Če nimaš govejega mesa, imaš vsaj kunčje in laže se boš preživljal.

S kokoši je večja težava. Kokoši potrebujejo mnogo izdatne krme, če hočeš, da ti bodo nesle. Ker je reja kokoši v večjem številu za mala gospodinjstva predraga, je boljše, da se s to rejo pečajo le večja gospodinjstva, a mala samo v skrčenem obsegu. Samo če imaš možnost cenene prehrane, imej več kokoši. Enako lahko taka gospodinjstva rede po eno svinjo. Pač pa ima lahko tako malo gospodinjstvo, če poseduje nekaj več zemlje, koza, ne več kakor eno. Žal le, da je koz zelo malo na razpolago in prav drage so. Mnogi so pripravljene kupiti si koza, a je ne dobijo. Če pa že kje naletijo na prodajalca, tudi ne pride do sklenitve kupčije, ker je žival predraga, povrhu pa še slabe pasme. Treba bi bilo k nam uvoziti pasmo, ki bi dajala dovolj mleka.

Kakor so letošnje izkušnje pokazale, se na vrtovih najbolj izplača gojiti fižol in krompir šele, če imaš večji vrt. Hranilna vrednost fižola je tudi večja od one krompirja, čeprav fižol glede zemlje ni tako izbirčen kakor krompir. Od gojenja fižola imaš dolge tedne zdravo hrano, to je strožji fižol, zraven pa še nekaj fižola posušiš za zimo. Pobrigaj se že zdaj za dobro seme.

Bilo bi za našo pokrajino velikega pomena, če bi imeli mnogo vzorno vodenih malih gospodinjstev. Silno mnogo lahko pridelaj na kolikor toliko velikem vrtu, če si znaš pomagati, to se pravi, če si res umen vrtnar. Razmere nas silijo k temu, da se bomo morali temu vprašanju z vso vnemo posvetiti.

Zdaj pa še nekaj besed o večjih in velikih kmetijah. V zadnem času se tu in tam sliši, da prideluje naša pokrajina premalo turščice in da naši kmetje ne znajo kaj prida ravnati z njo, da bi bolj obrodila. Znano je, da je naš kmet marljiv in vesten. Naloga kmetijskih strokovnjakov bi bila, da bi mu pomagali tam, kjer je kmetovanje morda še preveč starokopitno. Ni dvoma, da bo naš kmet storil za večji pridelek živeža vse, kar mu je mogoče storiti, saj preveč prodaja po ugodnih cenah.

Najtežavnejše vprašanje našega kmeta je vprašanje gnojenja. Kakor lastnikom vrtičkov in vrtov manjka tudi njemu gnojja. Stanje živine se mu je v zadnjih letih skrčilo, zato ima manj hlevskega gnojja, zraven pa ne ve, če si bo lahko nabavil umetnih gnojil. Zemlja v Ljubljanski pokrajini ni povsod enaka, zato morajo biti za pokrajino poceni na razpolago različna umetna gnojila, s katerimi se pridelek zelo poveča. Gnojenje s hlevskim gnojem in v dopolnilo še z umetnimi gnojili bi Ljubljanski pokrajini pripomoglo do tako velikega pridelka, da bi se uvož živil od drugod znatno skrčil. Pozimi bo dovolj časa za premislek, kako naj se vzorno obdelava prav vsak kot zemlje tudi v naši pokrajini.

Oglašujte v »Domovini«!

Najprej hlevček, potem šele kunce

Prvo pravilo vsakega rejca kuncev začetnika mora biti: Najprej hlevček, potem šele kunce. Tako važno je namreč kunčje bivališče za kunčje zdravje.

Glavni pogoji pri gradnji hlevčka so: da je hlevček dovolj prostran, da je zračen in svetel, vendar brez prepaha, da je suh, da se da lahko čistiti in da varuje živalce pred solnčno pripeko in vročino. Kadar gradiš hlevček, se drži teh pogojev, če hočeš imeti uspehe v rejci kuncev ali domačih zajcev. Če imaš hlevček, ki ne ustreza tem pogojem, kar opusti rejco kuncev, ker ti bo prinašala namesto uspehov le nejevoljo in škodo. V neprimernem hlevčku živalce kmalu začnejo hirati in se naposled druga za drugo preselijo v krtovo deželo.

Kdor hoče začeti rejco kuncev pomladi, naj si že zdaj pred zimo zgradi hlevček, odtod naj si še pozimi pripravi vse potrebno v hlevčku. Pa tudi ne glede na zdravje kuncev bo imel rejec večje veselje z rejco, če bo imel vse lepo urejeno. Reja kuncev je v teh časih, ko živil ni preveč, predvsem važna za pridobivanje mesa in šele v drugi vrsti za pridobivanje kožuhovine.

Za male in sredne pasme, katerih povprečna teža dosega okoli štiri kilograme, je potrebna kletka, katere tla merijo najmanj 8000 kv. centimetrov. Tla, ki toliko merijo, naj bodo tako napravljena, da bodo široka en meter, a v globino naj sezajo 80 centimetrov, kar torej znaša 8000 kvadratnih centimetrov talne površine. Višina take kletke naj znaša okoli 60 centimetrov. Za večje pasme morajo biti tla prostranejša, to je, merijo naj okoli enega kvadratnega metra. Taka tla naj znašajo v širino 1.20 metra, a v globino 80 centimetrov. Visoka naj bo ta kletka okoli 60 do 70 centimetrov. Lahko pa je pri težjih kuncih s povešenimi uhlji tudi nižja. Da lahko tudi menjša pasme, storiš najbolje, če si zgradiš hlevček za večje pasme, četudi morda rediš v začetku manjše pasme. Zgradi si torej hlevčke, katerih tla so široka 1.20 metra, globoka 80 centimetrov in visoka 60 do 70 centimetrov. Vprašal se boš, zakaj naj bi tla kletke ne bila rajši en meter široka in en meter globoka. To je zato, ker take kletke laže čistiš.

Najtrpežnejši bi seveda bil kunčji hlevček, če bi bil narejen iz betona. Toda žal je beton pozimi premrzel za živalce, ob deževnem vremenu pa prevlažna. Zgradiš pa si hlevček lahko iz opeke, vendar moraš pri zidanem hlevčku obložiti notranje stene z deskami. Največ se za kunčji hlevček uporablja sam les, ki je slab prevodnik toplote in zato za zimo najprimernejši.

Zelo je važna tudi lega kunčjega hlevčka. Čelna stran (to je tista, ki naj bi bila široka okoli 1.20 metra in kjer so vratca) mora biti tako obrnjena, da solnce ne more neposredno pripekati na živali, a da tudi ni izpostavljena močnemu vetru. Najbolje storiš, da zgradiš hlevček v senci drevja obrnjen proti vzhodu, kjer solnce sije na domače zajce le zgodaj zjutraj. Tisto stran hlevčka, kjer rad piha močan veter, zavaruješ s steno, ki je primerno oddaljena od hlevčka. Zadosti je, da burja ne piha naravnost v živali. Zavaruješ lahko živali pred burjo za silo tudi s primernim grmičevjem. V bližini hlevčka ne smeta biti gnojščice ali smetišče, ker je to za živalce zelo škodljivo. Žival brez snage ne more uspevati. Tudi dež ne sme padati v kletke, kar preprečiš s primernim napuščem, to je s podaljšano streho. Podaljšek strehe mora biti tolikšen, da zanesljivo brani domače zajce pred dežjem. Pri vsem tem ne sme živalcam primanjkovati zraka.

Dobro ni, če so kunčji hlevčki v zaprtih prostorih. Živalce se tako omehkužijo in oslabijo. Zato postavi hlevček zmerom zunaj. Zraven hlevčka pa si ogradí nekaj kvadratnih metrov zemlje, kamor spuščáš zlasti mlade kunce, da se nadvaja, kar je zdravo za njega. Okrog hlevčka in ograje naj rase razno grmičje, drevje ali druge rastline. S tem se vlaži letna vročina in dela senca.

Zdaj pa še nekaj o gradnji hlevčka samega. Hlevčki so dvonadstropni ali trinadstropni. Če

imaš trinadstropen hlevček, pač višina posameznih kletk ne sme presegati 60 centimetrov, ker sicer ne prideš zlahka do vrhne kletke. Deske, ki jih rabiš za kletke, so lahko tanjše. Samo moraš špranje, čeprav so te komaj vidne, zabiti z laticami od zunaj, da onemogočiš vsakršen prepah. Prav tako ne sme skozi tla prihajati prepah in voda iz kletke ne sme curljati v spodno kletko. Razen tega živali v svoji kletki ne smejo posedevati v mokroti. Zato naj bodo tla malo (ne preveč, da živalim ne spodrukuje) nagnjena na znotraj. Ob zadni steni pa imej možnost odtoka vode. Izkušeni rejci vedo, da zajci opravljajo potrebo le v ozadju kletke, zato postavi v ozadju čez tretjino kletke na tla rešetko iz latic. Širina prostora med laticami naj ne znaša nad en centimeter, da se živalcam ne bodo šapke zatikale v širokih špranjah.

S pomočjo teh rešetk lahko dosežeš, da živali ne bodo sedele v mokroti. Pri čiščenju kletke, ki je potrebno dvakrat na teden, vzameš vsakikrat tudi rešetko iz kletke ter jo temeljito očistiš. Pri tej priliki naj še opozorimo, da tla v kletki naj ne bodo pregladka, ker je zelo mučno za živali, če jim spodrukuje. Prav tako pa tudi ne smejo imeti trske, ki bi živali zbadale v šapke.

Zelo važno je, če imaš večnadstropen hlevček, da voda iz gorne kletke ne curlja na spodno. Tla morajo biti torej tako narejena, da to onemogočajo. V ozadju kletke napraviš morda žlebček, v katerega bi se stekala voda. Iz tega žlebčka naj bi v sredi držala na prosto daljša cevka, skozi katero bi odtekala voda na prosto tako, da se ne bi razlivala po zunanji steni spodne kletke, ta cevka naj bi se tudi zapi-

rala, da ne bi bil prepah v kletki. Odpira naj se zaradi odtoka vode enkrat ali dvakrat na dan. Tla na pravih lahko tudi tako, da jih vzameš, kadar jih čistiš, kot predal iz kletke.

Da bi tla prehitro ne segnila, jih namaži temeljito s karbonilejem. Seveda moraš s karbonilejem namazana tla vsaj štiri tedne sušiti, preden so za rabo, ker je sveži karbonilej kuncem škodljiv. S karbonilejem namaži sploh ves leseni hlevček znotraj, pa tudi zunaj, če hlevčka zunaj ne nameravaš prebarvati s kakšno masno barvo. Tako namazani hlevček naj se suši, kakor rečeno, vsaj štiri tedne, preden denes vanj kunce.

Za steljo rabi le čisto slamo. Več slame potrebujejo živalce zlasti pozimi, vendar jim mraz ni preveč nevaren. Samo prepaha ne sme biti v kletki in tla morajo biti suha. Če je mraz izreden, zakrivaš vratca do dveh tretjin s kakšno napravo iz desk. Vratca, ki naj bodo iz žične mreže, so lahko čez vso predno stran. Gosta naj bo mreža toliko, da ne morejo h kuncem podgane, ki kradejo in onesnažujejo zrno. Mreža naj bo pribita na notranji strani vratnega okvira, tako da živali ne morejo glodati okvir.

Streha naj ne bo iz pločevine, ker se poleti preveč ogreje, kar je živalim škodljivo. Najboljša je lesena streha. Prevlečena pa naj bo s strešno lepenko. Tudi streha iz opeke je dobra, če jo poleti v vročini polivaš z vodo.

Na ta ali podoben način naj bodo zgrajeni kunčji hlevčki. Preden pa se lotimo gradnje hlevčka, je važno, da si ogledamo hlevček kakšnega preizkušeneja rejca in se s takim rejcem malo pogovorimo. Stari rejci nas hkratu tudi pouče, kakšne pasme najbolje uspevajo, da bomo imeli od reje res tudi koristi. Danes čisto sportna reja nima pravega pomena, ker so časi taki, da moramo od reje kuncev imeti neposredno korist.

Najvišje dopustne cene na ljubljanskem trgu

Po dogovoru z zastopnicami in zastopniki rabnikov, prodajalcev in pridelovalcev je mestni tržni urad Visokemu Komisariatu predložil najvišje cene za tržno blago v Ljubljani za teden od 27. oktobra zjutraj do nedelje 2. novembra zvečer. Visoki Komisariat je predložene cene odobril. Cene (v lirah) so nastopne:

Domači krompir 1.20, zeljate glave na drobno izpod 10 kg 0.60, zeljate glave na debelo 0.50, kisló zelje na drobno 2, repa na drobno izpod 10 kg 0.70, repa na debelo 0.50, kislá repa 2, rdeče zelje 0.80, ohrovt 0.80, cvetača 3, brstni ohrovt 3, koleraba 1, koleraba do štirih kosov na kilogram 1.50, rumena koleraba 0.50, rdeča pesa 1.50, rdeči korenček brez zelenja 2, šopek zelenjave za juho s korenčkom 0.20, črna redkev 1.20, peteršilj 2.50, por 3, zelena 2.50, domača čebula 2, šalota 2, česen (25 glavíc na kg) 4, jedilne buče 0.50, glavната solata 2.50, endivija 2, otrebljeni motovilec 6, mehka špinača 2.50, trda špinača 1.50, liter suhih bezgovih jagod 3, liter šipka 2, kilogram letošnega suhega lipovega cvetja 20, domača žlahtna namizna jabolka 3.40, domača namizna jabolka prve vrste 3, domača jabolka druge vrste gospodinjstkih sort 2, domača jabolka za vkuhanje, nedozorela, črva, obtolčena, nagnita 1.50, domače hruške od 2 do 4, domače kutine 3, žlahtno domače grozdje 4.50, domače grozdje samorodnic (izabela, šmarnica) 3, domači kostanj 3, gobe: a) rumeni in rjavi ježek, rumena griva (medvedove tačke ali parkelji), štorovke za liter 1, b) liter lisičk in večjih zimskih kolobarnic (mraznic, sivk) 1.50, c) liter sirovk, ciganov, možkov (jelejnega jezika), žemljevk, ovčjega vimena 2, d) liter majhnih sivk (mraznic) za vlaganje 2.50, e) kilogram mladih čebularjev in maslenk 3, kilogram nerazvitih jurčkov z zaprtimi klobuki 10, g) kilogram razvitih jurčkov z odprtimi klobuki 6, kunce (šiva teža) 10 lir.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo za blago, pridelano v ljubljanski pokrajini, ker je za blago, uvoženo iz drugih

pokrajin, v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 3 na modrem papirju. V vsakem šopku zelenjave za juho mora biti tudi vsaj en rdeči korenček. Vse te cene morajo biti vidno označene pri vsem v ceniku navedenem blagu.

*

— Rejci malih živali v Novem mestu so si ustanovili združenje. Na pobudo novomeških manjših posestnikov in ljubljanskega društva »Rejec malih živali« je bil 26. oktobra v Novem mestu ustanovni občni zbor društva »Rejec malih živali« za novomeški okraj.

— Sadna sušilnica v Trebnjem. Po daljših pripravah je podružnica Sadjarskega in vrtnarskega društva v Trebnjem začela graditi veliko moderno sadno sušilnico. Sušilnica bo zgrajena tako, da jo bodo mogli uporabljati poleg sadjarjev za sušenje sadja tudi kmetovalci za sušenje žita in turščice. Zato bo k sušilnici prizidana še gospodarska loža.

× Kako je kenguru dobil svoje ime. V rastlinstvu, živalstvu in v zemljepisju najdemo včasih imena, ki so na prav nenavaden način prišla v jezike evropskih kulturnih narodov. Ko je raziskovalec James Cook l. 1770 kmalu po odkritju Moretonskega zaliva jadralski ob obali Queenslanda, so morali nekega dne mornarji spustiti sidro, kajti na jadrnici jim je zmanjkalo pitne vode. Ladjo so že prej opazili domačini, ki so se zdaj zbirali ob obali ter si radovedno ogledovali jadrnico in bele može. Eden izmed njih je nosil čez ramo neko ubito žival, ki je Angleži še niso poznali. Mornarji so vprašali domačine, kako se ta žival imenuje, in so dobili za odgovor: »Ken-gu-ru«. To se pravi: »Mi te ne razumemo.« Mornarji so žival dobili za eno ogledalo in oster nož ter jo odnesli na krov, kjer so javili kapetanu, da domačini žival imenujejo kenguru. James Cook si je to za beležil, in tako se je zgodilo, da se ta žival imenuje danes kenguru (mi te ne razumemo).

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 26. oktobra tole vojno poročilo: Na kopnih bojiščih pri Marmarici in na področju Gondarja

so naši oddelki izvedli ofenzivne izvide in uspešna streljanja.

Naše letalstvo je bombardiralo letališče v Kufri in s strojnimi obstreljevali avtomobile, zbrane v Oaziji. Nemška letala so zadela cilje v Tobruku. Angleška letala so metala bombe na Tripolis in Bengazi: nekaj škode na stanovanjskih hišah in le malo ranjencev med prebivalstvom Tripolisa; v Bengaziju je bila zadeta arabska četrt: nobene žrtve. Bombniki Kraljevega letalstva so v spremstvu lovcev 25. t. m. popoldne napadli pomorsko oporišče v La Valetti. Navzlic siloviti reakciji protiletalskega topništva, ki je zadelo mnogo naših letal, so bili cilji zadeti z bombami velikega kalibra, ki so povzročile požare, vidne tudi z južne obale Sicilije. V teku letalskih spopadov proti sovražni letalski formaciji so naši spremljevalni lovci pod poveljstvom polkovnika-pilota Eugenia Leotte sestrelili v plamenih tri letala tipa »Spitfire«. V Sredozemlju je naše letalo na pomorskem izvidu sestrelilo sovražno letalo. Dne 25. t. m. zvečer so naša torpedna letala napadla v srednem in vzhodnem Sredozemlju sovražno pomorsko formacijo. Letalo pod poveljstvom poročnika-pilota Luigia Strania je s torpedom zadelo križarko.

Iz Berlina poročajo: Ves nemški tisk opozarja na obvestilo

o razgovoru, ki ga je imel nemški državni poglavar v svojem glavnem stanu z italijanskim zunanjim ministrom grofom Cianom.

Obisk italijanskega zunanjega ministra v nemškem glavnem stanu, pravi »Deutsche Allgemeine Zeitung«, kaže še enkrat na najtesnejše sodelovanje obeh sil v vsej orjaški borbi, ki ima za glavni smoter bodočnost Evrope. Italijanske čete se bore ob strani nemških vojnih sil, kakor so se že borile na raznih evropskih in afriških bojiščih. Njih so-

delovanje je prav na bojišču Sovjetske zveze še prav posebno tesno in pomembno. Staro prijateljstvo italijanskega in nemškega naroda je prišlo do najlepšega izraza v osebnem prijateljstvu njunih voditeljev Adolfa Hitlerja in Benita Mussolinija. Načrtov tudi v nasprotnem taboru ne manjka, piše k temu sestanku »Börsen Zeitung«, toda tam se opirajo na utvare, medtem ko Nemčija in Italija gradita na dejanskih osnovah. Razgovori državnega poglavarja z grofom Cianom se vršili baš v trenutku, ko se nemške in zavezniške sile pripravljajo, da končno uničijo boljševiško vojaško moč in tako ustvarijo pogoje za razširjenje evropskih gospodarskih osnov.

Nemški poročevalski urad razglasa: Pri vojnih operacijah na južnem delu ruskega bojišča so zadnje dni sodelovali tudi italijanski oddelki.

Oddelki neke italijanske pehotne divizije so po hudih bojih zasedli neko važno železniško postajo.

Oddelki neke druge pehotne divizije, tudi italijanske, so pa prekorajčili neko reko, ko so razbili in premagali odpor sovražnika, ki je bil znova prisiljen umakniti se. Med temi operacijami so italijanski oddelki zajeli številne ujetnike.

Iz poročila nemškega vrhovnega poveljstva je razvidno,

da se prodiranje na vzhodu nadaljuje.

V Doneški kotlini so italijanske čete izjale vilo poskus, da bi se napredovanje zavleklo s protinapadi. Poročilo pravi, da je bil sovražnik z velikimi izgubami vržen nazaj in je pustil več sto ujetnikov v zavezniških rokah. Na jugu je bil zavzet Harkov, važno vojno industrijsko središče.

Iz Rima poročajo: Angleški zunanji minister Eden je imel v poslanski zbornici govor, v katerem je med drugim dejal, da je sam že dolgo prepričan o tem, da med Sovjetsko Rusijo in Anglijo ni razloga za ka-

kršnekoli spore glede koristi. Eden je dalje dejal,

da je Anglija že davno pred začetkom zdajšnje vojne na Vzhodu začela zbirati sirovine za Rusijo.

To pomeni, da je Anglija bila poučena o sovjetskem napadalnem načrtu že v času, ko je Stalin podpisoval pogodbe z Nemčijo. Eden je tudi priznal, da je po nalogu ministrskega predsednika Churchilla obveščal sovjetsko vlado o vojnih pripravah, kar dokazuje, da je angleški ministrski predsednik že dolgo pred začetkom vojne opozarjal Stalina.

Iz Tokia poročajo: Kitajska Čangkajškova vlada se po poročilih japonskih listov

boji večje japonske odločnosti v kitajski vojni, odkar je sestavljena nova japonska vlada

pod vodstvom generala Toja Dokaz so seje kitajske vlade in njeni posveti z angleškimi državniki

Afganistanska vlada je razglasila, da se je morala vdati pritisku Anglije in Rusije in

izgnati iz države malenkostno število nemških in italijanskih državljanov.

S tem je hotela dokazati, da hoče ohraniti mir in nevtralnost, čeprav bo izgon škodoval njenemu gospodarstvu in industriji.

Angleška propaganda širi neresnične vesti o nekih nemških mirovniških poskusih, piše »Deutsche Allgemeine Zeitung«. Listu se zdi čudno, da se take vesti pojavljajo v času, ko stopa boj proti Rusiji v zaključno razdobje. List pravi,

da je smešno samo pomisliti na to, da bi države osi mislile na kakršnokoli poravnavo zdaj,

ko imajo zmago že v rokah. Morda bo, naglašala list, v kratkem govora o mirovniških prizadevanjih iz nasprotnega tabora.

Iz Lisbone poročajo: V angleški zgornji zbornici je lord Moyne izjavil,

da bi angleški vdor na evropsko celno v zdajšnjem trenutku bil nesmisel.

To je izjavil v odgovor nekemu drugemu lordu, ki je zahteval, naj Anglija razbremeni Ruso s takim vdorom. Lord Moyne je dejal, da ima Nemčija zdaj ob francoski obali več lovskih letal kakor na vsem vzhodnem bojišču.

Po trpljenju sreča ==

Povest iz knetskega življenja — Napisal Zatišcan

»Govoril bom tako, kakor je res,« je rekel Ivan. »Tat je nekdo drugi...«

»Kdo?« se je drznil zlobnik poizvedovati. »Morda ni tako daleč... Vendar ga še ne smem imenovati...«

Zvičajnik je prišel v zadrego, česar pa Ivan v temi ni zapazil. Čudil se je njegovemu molčanju, ki pa ni trajalo dolgo časa. Polde se je hitro spet oglasil in rekel hinavsko: »Tedaj jo lahko izrežeš. Pojdi na sodnijo in ovadi onega, katerega si osumil...«

»Le počasi,« je odvrnil Ivan. »Naglost ni dobra. Ptiček se bo že sam ujel v zanko.«

»Tako kakor se je ujela ptica...« mu je oponesel Polde. »Če je kriva, bodo sodili drugi. Ne želim ji hudega; prav pa ni, ker me je osramotila.«

»Kakor si zaslužil,« je izrekel Ivan mrmraje in zavil proti domu. Studil se mu je hinavec, ki je pahnil v sramoto njegovo zaročenko. Nalašč se mu je nastavil, da bi ga še bolj potrl. Ako bi se ne bil premagal ter mu očital hudobnost, bi ga Polde prijel za besedo. Krivde bi mu seveda ne mogel dokazati.

Se tisti večer se je Ivan posvetoval s svojim sosedom. Ažman je bil izkušen mož in svetovalec v raznih zadevah. Četudi ni bila njegova vedno prava, so ga vendar vsi ubogali.

»Očka, takole je pa takole,« mu je Ivan zaupno razlagal. »Povejte mi, kaj naj napravim.«

»I, kaj boš napravil.« Ažman se je zamislil. »Vidiš zadeva je težavna. Ako hočemo odvzeti krivdo dekletu, jo moramo naprtiti komu drugemu... To pa ne gre brez dokazov, kakršnih tukaj ne bo lahko dobiti.«

Mladenič je obupal: »Tedaj ne kaže drugega, kakor ustaviti oklice...«

»Fant, to je tisto, kar ti svetujem. Vsaj za toliko časa, dokler se zadeva ne razčisti...«

Ivan ni pričakoval takega nasveta. »In potem?« je vprašal poparjen.

»Hm.« Mož je pokašljaj in se popraskal za ušesom. »Recimo, da bo Tončka oproščena. Tatvine ji najbrž ne bodo mogli dokazati. Toda sum bo ostal. Ljudje radi pometajo pred tujim pragom. Kdo ve, čez koliko let ji bodo še očitali da je bila zaprta...«

»Le drzne naj se ji kdo kaj očitati!« je zapretil. Tu pa ne bom nikomur prizanesel!«

»Fant, ljudem ne boš zavezal jezikov. Če boš prijel enega, jib bo šepetalo devet za tvojim hrbtom. Čim bolj boš mešal, tem bolj bo smrdela...«

»Tedaj naj razdrem,« je Ivan vzdihnil bolestno.

»Kakor hočeš. Verjamem, da Tončka ni kriva. Greh bi bil, če bi jo krivično sodili. Toda nihče ne bo mogel reči, da ni imela sitnosti s to zadevo.«

Ivan se je odločil: »Torej sodite, da je najbolje, če napravim konec?«

»Drugega ti prav za prav ne kaže. Naposled bo še kdo rekel, da sta bila dogovorjena. Tako

boš ostal vsaj čist in nihče ti ne bo mogel kaj očitati.«

Mladenič se je zgrabil za prsi. V njem se je trgala doslej tako močna vez ljubezni. Svoje tople občutke je moral pogasiti s silo — zaradi hudobnega človeka.

S trudnimi koraki se je napotil med tednom ustavit oklice. Župnik ga je začudeno pogledal. »A če je nedolžna?...« ga je rahlo opozoril.

Ivan ni vedel, kaj bi odgovoril.

»Deklica se mi smili,« je govoril sočutno. »Nekaj časa jo bodo zasliševali in potem izpustili. Obsojena najbrž ne bo, ker bo manjkalo dokazov. Toda kdo ji bo povrnil škodo? Kdo ji bo dal zadoščenje?«

Mladeniču se je utrnula solza.

»Nič ne žaluj!« ga je tolažil. »Za viharjem bo sijalo solnce. Tončko poznamo bolje kakor jo poznajo drugi. Tudi če je grešila, je ne obsojam. Človek se lahko zmoti. Poglavitno je, da se kesa in poboljša.«

Ivan je verno prikimal.

Zenitev, ki je dvignila v Hruševju toliko zanimanja, je bila razdrta. Za koliko časa, tega Ivan še sam ni vedel. Njegove misli se niso mogle ločiti od drage zaročenke. Njena silka mu je bila zvesta spremljevalka.

PETO POGlavJE

Vse na svetu se razkrije, naj bo še tako zakrito. — Kar je v teme plašč zavito, hitro beli dan obsije.

Potepuh Kračar je medtem nekam izginil. Njegova odsotnost ni bila sumljiva, ker jo je postopač večkrat kam pobrisal. Nihče ni vprašal po njem, saj se je navadno kmalu spet povrnil. Njegovo potikanje po vasi vaščanom ni

Hitro nekaj italijanščine

Dvaindvajseta vaja

Pomožni glagol essere (biti)

Zdajšnji čas (il presente)

io sono — jaz sem
tu sei — ti si
egli, ella è — on, ona je
noi siamo — mi smo
voi siete — vi ste
essi, esse sono — oni, one so

Nedovršni pretekli čas (l'imperfetto)

era (ero) — sem bil
eri — si bil
era — je bil
eravamo — smo bili
eravate — ste bili
erano — so bili

Dovršni pretekli čas (il passato remoto)

fui — sem bil
fosti — si bil
fu — je bil
fummo — smo bili
foste — ste bili
fúrono — so bili

Prihodni čas (il futuro semplice)

sarò — bom
sarai — boš
sarà — bo
saremo — bomo
sarete — boste
saranno — bodo

Kondicional (il condizionale)

sarei — bi bil
saresti — bi bil
sarebbe — bi bil
saremmo — bi bili
sareste — bi bili
sarebbero — bi bili

Velelnik (l'imperativo)

sii (sia) — bodi (non essere ne bodi)
sia — naj bo

siamo — bodimo
siate — bodite
siano — naj bodo

Konjunktiv zdajšnjega časa (il congiuntivo presente)

che io sia — da bi jaz bil
che tu sia — da bi ti bil
ch'egli sia — da bi on bil
che noi siamo — da bi mi bili
che voi siate — da bi vi bili
che essi siano — da bi oni bili

Konjunktiv nedovršnega preteklega časa (il congiuntivo imperfetto)

se fossi — če bi bil
se fossi — če bi bil
se fosse — če bi bil
se fossimo — če bi bili
se foste — če bi bili
se fossero — če bi bili

O rabi časov smo že pisali pri pomožnem glagolu avere (imeti). Ponovite! Znova se bomo o tem podrobneje razpravljali, ko bomo obravnavali sprejete osialih glagolov

Nekaj stavkov za vajo.

Io sono povero e tu sei ricco. Domani vera sarà a Lubiana. Che cosa c'è da mangiare? C'è minestra e arrosto di vitello. Nella nostra città c'è una bella chiesa e ci sono delle buone scuole; ma è peccato che non ci sia anche un teatro. C'era molta gente al concerto? È probabile che mia sorella non sia ancora a casa. — Preved: Jaz sem ubog in ti si bogat. Jutri zvečer bom v Ljubljani. Kaj imate za jesti (dobesedno)? Je juha in telečja pečenka. V našem mestu je lepa cerkev in so dobre šole; škoda je, da ni tudi gledališča. Ali je bilo mnogo ljudi pri koncertu? Verjetno je, da moja sestra še ni doma. — Razlaga besed: povero = ubog, siromašen; ricco = bogat; domani sera = jutri zvečer; che cosa = kaj (dobesedno: katera reč); c'è = je (dobesedno nekako = tu je; »ci« pomeni »tu« in je pred »è« apostrofirano; reče se lahko tudi v'è, ker pomeni »v'« (apostrofirano »vi«) isto kakor

»ci«; v množini se reče »ci sono« ali »vi sono«; mangiare = jesti; la minestra = juha; l'arrosto = pečenka (»l'arrosto di vitello« pomeni dobesedno »pečenka od teleta«; il vitello = tele); delle buone scuole = dobre šole, prav za prav nekaj dobrih šol (Italijani izražajo to z drugim sklonom množine, kakor smo že opozorili); ma = toda, pa; è peccato = je škoda (»il peccato« pa sicer pomeni »greh«; dobesedno bi se »è peccato« prevedel v »je greh«); il teatro = gledališče; la gente = ljudstvo, ljudje (»molta gente« pomeni dobesedno »mnogo ljudstvo«, a mi rečemo po naše »mnogo ljudstva« ali pa »mnogo ljudi«); il concerto = koncert; è probabile = je verjetno; ancora = še; a casa = doma.

Ali že niste pozabili, da pomeni strešica na è in ô široko izgovarjavo? Torej izgovarjavo kakor v naši besedi Vera (krstno ime) in kosa.

Izreki in pregovori

Moški radi trdijo, da so vse ženske razen njih mater, sester in žen nepridipravke. Ker pa je vsaka ženska nekemu ali mati ali sestri ali ženi, pridemo do čudnega zaključka: vse ženske so nepridipravke in vse poštene.

Kadar lažejo, so nekatere ženske tako ljubke, da bi bila res hudobnost, če bi jim pustili čutiti, da jim ne verjamemo.

Ženska se kesa le v primeru, če jo preseñetiš pri dejanju.

Ako poročena ženska pravi ljubimcu, da ga bo pustila, ker se ji upira vest, da bi še dalje varala moža, vedi, da je našla drugega ljubimca!

Ženska, ki se baha z lastno čednostjo, zbuja sum, da hoče svojo čednost predrago prodati.

Poštenost je trajnejša od lepote. Imela boš torej čas biti poštena, ko ne boš več lepa.

Če moški nima sreče pri ženskah, se opravičuje z izjavo, da sovraži ženske. Ženska, ki nima sreče pri moških, izjavlja, da je poštena.

Krokarji ne porajajo golobov, kakor trnje ne rodi grozdov.

Le iz orlov so orli,

Če ti Bog da zajčka, ti da tudi travico.

bilo po volji. Čim dalje je šel, tem rajši so ga imeli.

Nekega dne pa se je capin nenadno spet pojavil. Kar po prstih se je prisukal, tako je bil dobre volje. Dvakrat je šel okrog vasi, ne da bi se kje ustavil. Vmes je žvižgal kakor na piščalko.

Kračar je bil vesele narave. Otožen je bil samo takrat, kadar je bil lačen in žejen. Za merico žganja je vso noč posnemal citre in sbijal šale.

S Poldetom sta se našla zvečer v mraku. Dogovorila sta se z znamenji, katerih ni razumel nihče drugi. Ko se je stemnilo, sta se sestala v samotni za vasjo.

Postopač ga je dregnil s komolcem. To je bil njegov nagovor.

»Ali si prodal?« mu je pošepnil Polde. »Kakor vidim, si napravil dobro kupčijo.«

»Pa še kakšno!« mu ni hotel potepuh povedati nič gotovega. »Kako pa doma? Ali nama niso že na sledu?«

»Kdaj še, ali pa nikoli! Teta ni ničesar slišala in drži z nama. Tončka je še vedno v preiskavi.«

»Juhé!« Kračar je kar poskočil.

»Tih!« Polde mu je položil na usta dlan in rekel potih: »Tedaj bova delila...«

»Zapila,« mu je odgovoril. »Žejen sem ko mavra...«

Polde je ugovarjal: »Vedeti moram, koliko si dobil za uhane.«

»Toliko,« mu je pokazal na prste.

»Torej vsak polovico... Dobil bi bil lahko več, če si našel dobrega kupca...«

»Ali meniš, da ne vedó, koliko so vredni taki uhani? Kar pogleda jih in potehta, pa ti ne primakne niti beliča...«

Polde je bil radoveden, koliko ima capin

še denarja. Spet sa se sporazumela na prste.

»No, pa zapijva,« je Polde naposled odnehal. »A plačuj z drobižem. Glej, da se ne spozabiš!«

»Zaman se trudiš!« Capina ni bilo treba učiti. Izurjen je bil za dva enaka.

V vaški gostilni je predel maček. Črtanc je prinesel vina in vprašal, kdo bo plačal.

»Jaz!« se je odrezal Kračar.

»Ti?« Krčmar mu ni zaupal. »Koga si pa spet opeharil?«

»Dal vam bom svoj zaslužek.« — Postopač je vrgel na mizo pest drobiža. Nato je razgibal prste kakor bi brenkal na citre.

»Lahko opravilo imaš.« — Črtanc ga je gledal občudujoče. Hotel se mu je prikupiti, da bi pri njem zapil, kar je zaslužil.

Potepuh je bil navihan. Vprašal je krčmarja, ali misli zares ali za šalo. »Živim pa le in včasih tudi pijem,« se je pobahal. »Drug od drugega imamo dobiček.«

»Znaš pa res,« ga je pohvalil oštir. »Hruševje bo še slovelo...«

»Vem, da me ne marate,« je potožil Kračar. »A drugod me imajo radi.«

Črtanc je preštel denar in ga spravil, čeprav je ugotovil nekaj malega primanjkljaja. Voščil jima je lahko noč in odšel iz sobe.

Tovariša sta se začela skrivnostno meniti. Govorila sta z očmi in z rokami, le sem in tja sta izrekla kako besedo.

Pijača ju je kmalu razvnela. Opustila sta skrivne znake in pričela besediti. Polde je oponesel capinu, da ga ima za norca.

»Ti pa mene,« mu je vrnil očitek.

»Bova videla, kdo bo ostal norec...«

»Ti!« mu je zabrusil Kračar.

Poldeta je razjezilo: »Ali zato, ker si me oslepil in prevaral?«

»Kdo?« je pogrelo postopača.

»Kdo pa vé, koliko si dobil za uhane. Rečeš seveda, kolikor hočeš.«

»Ali meniš, da bom imel zastoj sitnosti in pota? Saj nisem neumen.«

»No, vidiš. Sam si govoril. Odslej ti več ne zaupam.«

»Mar naj jaz tebi? Šleva!«

»Tedaj mi vrni, kar je moje. Mojih stvari ti ne boš prodajal.«

Kračar ga je posvaril, naj ne bo preglasen. »Ponoči ima grmovje ušesa!« ga je postrašil.

Polde je utihnil. Domislil se je nečesa drugega. Capina mora nagovoriti zlepa, zgrda ne bo nič dosegel. Ne s pelinom, ampak z medom.

Začel je zvito: »Priatelj, hitro se razburis. Saj nisem mislil resno. Bile so le besede. Poskusiti sem te hotel.«

Capin se je pomiril. »Izpij!« mu je porinil kozarec. Na mizi je stal prazen štefan.

»Pila ne bova več,« je rekel Polde. »Mudi se nama, zakaj pomeniti se morava nekaj važnega.«

»Dovolj je še časa,« je vedel Kračar. »Šele polnoči je ura.«

»Pojdiva!« je zahteval Polde.

Postopač se je obiral. Igral se je z zavitkom, v katerem je rožljala verižica z obeskom.

»Skrij!« ga je opozoril Polde. »Naposed boš še kaj izgubil.«

Capin je stlačil zavitek v žep pod umazan robec. Udaril je s prsti ob mizo kakor po strunah in zmigal z rameni.

»Miruj!« Polde ga je prijel za roko in ga vlekel proti vratom.

Odšla sta z opotekajočimi se koraki. Čr-

Na svetu so še malo znani narodi

Starim Egipčanom podoben naročnik med Papuanci — Beli Indijanci — Evropcem podobno pleme med Arabci — Pritlikavski rodovi

Narodov je na svetu mnogo, a še zmerom odkrivajo nove. Tako je neka avstralska odprava pred leti odkrila ljudi svetle polti v še neraziskanem zapadnem delu ozemlja Papue. Ta naročnik živi v zelo rodovitnih krajih, obdanih od gorovja. Število njenih pripadnikov znaša okrog 200.000.

Pripadniki tega naročnika so nizke postave, svetlorjave polti, močnih ličnih kosti in lepih, nežnih obrazov. To niso temni Papuanci, temveč so močno podobni starim Egipčanom. Ta čudni narod je na visoki stopnji kulture. Polja umetno namakajo iz prekopov, za katere ljudje vzorno skrbijo. Povsod je videla odprava moške pri delu. Na drugih krajih je videla velike črede živine, ki so jo pasli pastirji. Za lov rabijo ti ljudje preproste loke in puščice, ker železa ne poznajo. Orodje, ki je pri nas iz železa, izdelujejo tam iz kamna. Posebno pozornost so zbudile umetniško izdelane kamenite sekire. Jezik tega naroda ni podoben nobenemu znanemu jeziku. Člani odprave so videli tudi verske obrede, med katerimi so si verniki ponovno potisnili bambusove palčice globoko v grlo. Mrličje pokopavajo v lesenih krstah.

Odprava je potovala še dalje na vzhod proti reki Turari, kjer je našla ljudi temne polti in črnih las, pripadajoče najbrž plemenu Papuancev.

Prav tako šele pred nekaj leti je odkril neki angleški raziskovalec v neraziskanih pragozdovih med Brazilijo in Gvajano v Južni Ameriki bel narod. Ti ljudje imajo vse znake Indijancev, samo polti so bele. Sosedna plemena, s katerimi se nikoli ne mešajo, jim priznavajo velike bojne sposobnosti. Ti ljudje ne kade in ne pijejo. Njihove žene so izredno lepe. Ozemlja njihove države, ki se imenuje Mukokendo, ne sme prekoračiti nobeno drugo plemo. Če si pa drzne kdo storiti to, ga doleti smrt. Če moške tega čudnega indijan-

skega plemena niso baš na lovu ali če se ne vojskujejo s sosednim plemenom, se pečajo skupaj z ženami s kmetijstvom, ki je na visoki stopnji. Veliko spretnost kaže to plemo v umetniškem izdelovanju lončene posode. Ta umetnost je že stara. Angleški raziskovalec pravi, da bi odprlo že samo preučevanje izdelovanja lončene posode pri tem plemenu neprecenljive poglede v kulturo Južne Amerike pred njenim odkritjem.

V še malo raziskanih severnovzhodnih delih južnoarabskega sultanata Hadramauta je pred leti odkril angleški raziskovalec Ber-

tram Thomas plemena svetlorjave polti, ki niso prav nič podobna Arabcem, temveč so delno podobna Evropcem. Njihov jezik je podoben starim narečjem maroških Mavrov. Njihovo ustno izročilo tudi pravi, da so prišli njihovi predniki v davnih časih z zapadnega dela Severne Amerike.

V Anamu v Aziji je odkril francoski raziskovalec Azije Tréguet neko pritlikavsko plemo. Domačini so ujeli dva pritlikavca, moža in ženo, in ju privedli Treguetu. Oba sta bila približno enako velika. Merila sta pičel meter, bila pa sta krepka, lepih obrazov, a zelo plaha. Ti pritlikavci so še na zelo nizki stopnji kulture.

Pritlikavce temnorjave, skoraj črne polti je pred leti odkrila španska odprava ob reki Notemu v velikih pragozdovih na severni meji Kameruna. To je preprost, boječ narod. Posebno majhne so ženske. Del teh pritlikavcev živi v kočah iz trave in prsti, drugi si pa grade bivališča samo iz trave, podobna velikim ptičjim gnezdovom visoko na drevju, kjer so pritlikavci varni pred divjimi zvermi.

*

Kako ravnaš s premočeno obleko in čevlji

Moker klobuk nalahno obrišeš s krpo, da krpa popije mokroto. Nato mu daj pravo obliko in ga obesi. Dobro je, če ga natlačiš s papirjem in krajce zavaruješ prav tako s papirjem ali s krpami.

Moker plašč najprej iztreplješ in ga obesi na obešalnik, a ne tako, da se dotika stene ali vrat ali kake ploskve. Oba konca obešalnika oviješ s časopisnim papirjem, da se rame ne zmečkajo. Ovratnik podložiš s klobaso iz papirja. Seveda pazi, da papir ni barvast. Nato plašč zapni in ga pusti, da se posuši. Šele ko je suh, ga smeš krtačiti in snažiti.

Premočene čevlje postaviš na dva polenčka (pod peto in špico) in jih natlačiš s časopisnim papirjem. Mokrih čevljev ne daj na kopito, ker se sicer ne morejo znotraj osušiti. Če so čevlji zelo blatni, jih umij z mlačno vodo. Sušijo naj se čevlji na zračnem prostoru, ne na peči ali štedilniku, ker se usnje sicer preveč skrči in tudi razpoka. Ko so čevlji suhi, jih namaži z dobrim mazilom.

Še enkrat našim naročnikom!

Smo že precej časa v jeseni, večina Vaših pridelkov je pospravljenih, ki so šli tudi že deloma v denar. Zato je sedaj skrajni čas, da poravnate naročnino za »DOMOVINO«. Res je, da jo je precejšnje število naročnikov že plačalo, toda še jih je mnogo, ki stoje ob strani in čakajo neodločni. Vse te opozarjamo še enkrat na njih naročninsko dolžnost. Sklenite vsi, ki imate še kaj poravnati, da bodete plačali »DOMOVINO« to, kar ji gre, zanesljivo sedaj za Vse Svete po položnicah, ki jih imate doma, ali ki jih bodete našli priložene časopisu. Priporočajte naš list tudi drugim, da ga naroče. Kdor postane naročnik »DOMOVINE«, je ne pusti več, saj imamo naročnike po deset let, pa tudi od začetka izhajanja, kar je očitven dokaz za priljubljenost lista.

Uprava „Domsvine“

tanc je za njima zaklenil krčmo in upihnil luč, ki je gorela v sobi.

Noč je bila temna, oblačna. Ljudje so že pospali, na vasi ni bilo žive duše. Le kak pes se je oglašil, ko je čul ropotanje.

Tovariša sta rinila proti Samoti. Držala sta se za podpazuho kakor prijatelja, toda v srcu sta se sovražila. Njuna prva misel je bila, kako bi drug drugega ociganila.

»Čemu me tiraš semkaj?« Capin se je hotel že vrniti. Zanašal se je, da bo spal na Kovačevem hlevu. Ni mu bilo všeč, ker sta šla iz Hruševja ob pozni uri.

»Saj veš, o čem morava še govoriti,« ga je preudarno motil Polde. »Nisva še dovolj zavarovana.«

»Nevarno je, da bi naju kdo ne srečal...« Capin se mu je izmikal. Pripravljal se je, da bi ubežal.

Polde je to opazil in ga je spretno privijal k sebi. Roka mu je lezla počasi navzdol po hrbtu proti njegovemu žepu. Pri tem je tvežil tovarišu, kako mu zaupa.

Postopač je začutil, da se mu je v žepu nekaj premaknilo. Brž je segel z levico pod robec, kjer je hranil zavitek.

»Čemu se obiraš?« Polde je hotel odvrniti pozornost. »Ali imaš uši ali bolhe?«

»Zavitka ni več!« se je prestrašil Kračar.

»Jej, verižica z obeskom!«

»Izgubil si jo. Zakaj ne paziš?«

»Ti jo imaš!« se je zadril Kračar. »Pravkar si mi jo ukradel...«

»Vraga, kaj si izbleknil! Pazi na jezik!«

»Ukradel si mi jo!« — Kračar ga je zgrabil za žep, kjer je otipal zavitek.

Polde ga je pahnil od sebe.

»Sram te bodi!« je pihnil Kračar.

»Tiho! Le zini mi še kako besedo!«

»Tat! Hinavec!« — Kračar se je kar penil, tako se je raztogotil.

Polde je ostal miren. Vedel je, da je močnejši, zato se mu capina ni bilo treba bati. Pustil ga bo, naj se izdivja, nakar se bo pomiril.

»Verižico nazaj!« je zahteval Kračar.

»Nocoj še ne, morda jutri,« mu je dejal kljubujoče.

»Tako ali pa —.« Nameril mu je s pestjo in stopil predenj.

»Kar udari, Kračar! Ampak gorje ti, če se spozabiš!«

Kračar mu je res priložil zausnico, katero mu je Polde vrnil s tako silo, da se je tovariš kar zasukal. Hotel se je pobrati, pa se je opotekel.

»Miruj!« se mu je posmešnil Polde. »Saj nisi za nobeno rabo.«

»Verižico sem! Za drugo te ne vprašam.«

»Nehaj! Sicer me boš res naprosil.«

»Verižico mi daj! Ali nisva bila tako dogovorjena?«

»Tu jo imaš!« — Polde je zamahnil z roko proti Kračarju, ki je na mah utihnil. Kmalu pa je začel javkati in otresati desnico.

»Ali si jo iztaknil? Zakaj nisi odnehal?« se je rogala Polde.

»Vrezal si me... Z nožem se braniš... Pa ti, Kovačev Polde... Slab sem, pa ne primem noža... Sram te bodi! Razbojnik!«

»Molči!« Polde ga je udaril po ustih. »Spat se mi poberi!«

»Divjak! Hu, moja roka!«

»Spat!« je ponovil. »Midva sva opravila.«

»Pa nisva! O, le čakaj! Jutri te bodo shranili v luknjo. Ne bom ti prizanesel!«

»Izgini!« — Sunil ga je v rebra ter mu pokazal proti vasi.

Kračar si je ovil desnico z robcem in iz-

ginil v temo. Mahnil jo je po cesti na Dole. Toda na poti se je obrnil in se vrnil v Hruševje. Polde ga je zgrešil in mu ni mogel slediti.

Lesarjeva domačija je stala na robu vasi med gostim sadnim drevjem. Capin se je priplazil po vrtu do hiše in potrkal na okno.

»Kdo je?« se je oglašil Ivan, ki je spal pri oknu.

»Odpri!« je, tvoj sosed.«

»Čemu rogoviliš?« Ivan je odprl okno, a ga je takoj spet zaprl. S potepuhom ni hotel občeovati, čeprav se ni slutil, da je v zvezi s tatvino.

»Odpri!« je ponovil Kračar. »Ne bo ti žal, ako mi napraviš to uslugo.«

»Pokliči rajši Poldeta, ki je tvoj prijatelj...«

»Je bil, pa ni več... Prišel sem, da ti naštejem njegove grehe...«

Ivan se je omajal in odprl vrata. Prižgal je luč in gledal nezaupno postopača.

»Poglej!« je odvil robec in mu pokazal rano.

»Kje si jo pa iztaknil?« ga je vprašal Ivan.

Povedal mu je tako, kakor je bilo: »Polde me je ranil z nožem... Sprla sva se zaradi skrinjice, katero sva vzela Mohorki... Tončka je nedolžna. Midva sva ji podtaknila skrinjico in prstan...«

»Vidva!« Ivan je planil pokonci. »Koliko hudega sta napravila dekletu, pa tudi meni! Kdo ji bo vrnil čast in poštenje?«

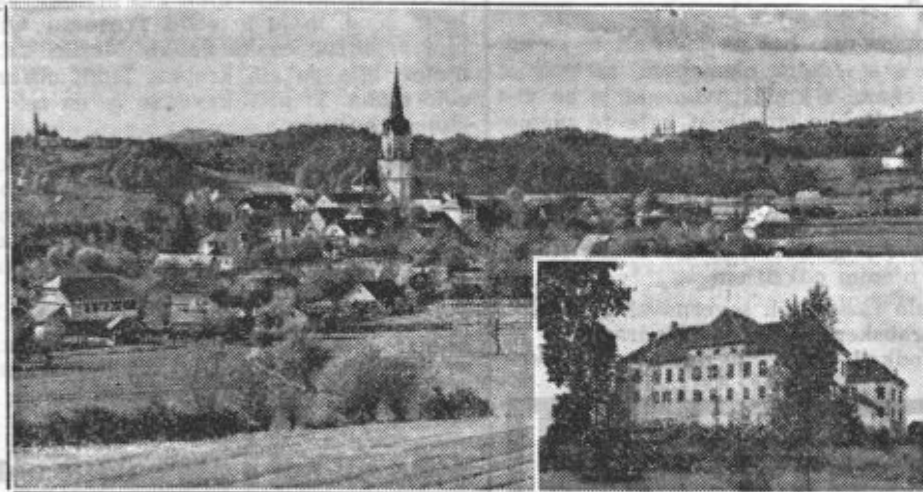
»Polde je kriv; on je napravil načrt, jaz sem mu le pomagal. Pojdi k orožnikom in ga ovadi. Drugega ne zasluži.«

»Kdo bo dokazal? Boš li obstal, kar si izpovedal?«

»Pa tudi prisegel bom! Povedal bom vse, četudi sebi v sramoto.«

(Dilje)

Lepe so dolensjske vinske gorice

St. Rupert na Dolenskem z župno cerkvijo, ki spada med najznamenitejše gotске zgradbe slovenskih krajev — Mala slika predstavlja grad Rakovnik

St. Rupert na Dolenskem, oktobra Res je, kakor je »Domovina« že pisala, da so svetu dolensjske lepote malo znane. Če kdo misli, da na Dolenskem ne najde užitka v naravi ali da Dolenska nima svojih značilnosti, se zelo moti. Pa si danes malo oglejmo dolenski raj, tako zvano Dolino gradov in prelepi dolenski kraj St. Rupert.

Oglejmo si zanimivosti, ki jih nudi ta kraj. Če takoj, ko stopiš iz vlaka na postaji St. Rupert-Rakovniku, te pozdravi visok zvonik šentrupeške župne cerkve, ki meri v višino 63 m in je zgrajen z ostalo cerkvijo v gotškem slogu. Na tem mestu, kjer stoji zdajšnja lepa cerkev, je stala že pred tisoč leti lesena cerkev; takrat se je St. Rupert imenoval Škrljevo, medtem ko se danes tako imenuje vas, oddaljena četrte ure zahodno od St. Ruperta in v kateri stoji na položnem griču tudi čez tisoč let star grad v obliki kvadrata. Njegovi beli zidovi se bleščijo izmed sadnega drevja ponosno v božjo naravo. Ta rad je bil last grofice in svetnice sv. Heme. Pravijo, da je bila Slovenka. Skozi stoletja je grad v lastništvu menjal več plemiških rodbin do poslednjega umrlega Skedla. Zdaj prebivajo v gradu patri. Če kdo misli, da je na tem tisočletnem gradu zob časa že pustil svojo sled, se moti. Grad bo lahko kljuboval še tisočletja. V tem gradu vidiš lahko podzemskie ječe, kamor so kruti graščaki zapirali svoje tlačane. Ta graščina prideluje zdaj izredno mnogo sadja.

Preko Škrljevega še bolj proti zapadu prideš na prijazni Ostrež, vasico pod vinsko gorico

Oplenkom, kjer te pozdravijo na vrhu gorice letos polne zidanice. Če zavijemo malo bolj proti severu, pridemo v največjo vinsko gorico v šentrupeški občini, to je v Zadrage in Drenovec. Tu je velik kos zemlje posajen s trto, ki jo vestno oskrbuje pridni dolenski vinogradnik.

Iz Zadrage prideš v vasico Drago in od tam do znanega Plavčevega mlina, kjer drži cesta proti Homu, ki je tudi delno vinska gorica. Malo više prideš na Vederino, Površnico, Nebesa, Prešo in Ukemberg. To so sami kraji, kjer se prideluje vino in kjer zore črešnje in kostanj. Na Ukemberku gospodari dolenska grča posestnik Koren. Malo više od te hiše je hribček Jeršč, kjer vidiš razvaline starodavnega gradu, ki je bil zgrajen bogve kdaj, saj ga tudi zgodovina nikjer ne imenuje. Verjetno je, da se je grad imenoval Ukemberg ali podobno, pa se je to ime ohranilo do danes. Tam, kjer so bile grajske njive, se še danes pravi Zagrad (za gradom). Na tej zemlji gospodarita danes dva posestnika. Kjer so ukemberški graščaki pridelovali vino, se pravi danes v Graščijeku. Raziskovanje teh razvalin bi morda odkrilo obilo zgodovinskih zanimivosti. Pripovedka pravi, da so v gradu zakopani kad ce kinov, trije sodi vina in sod žganja.

Navzdol z Jeršča pridemo v drugo največjo vinsko gorico Sela. Tu so si postavili vinogradniki kapelico v čast Srcu Jezusovemu, da jim varuje njihove vinograde. Odtod se vidi vinsko gorico Golek.

Posebno lepa vinska gorica je Škovec v Kam-

nju z lepim razgledom in dobrim vinom. Omenimo naj še vinske gorice Viher, Hrastno in Vrhe. Severne obmejne vasi ne pridejo toliko v poštev za vino, pač pa pridelajo precej sadja.

St. Rupert se je v zadnjih letih precej razvil in nudi tudi razvajanemu gostu prijetno zatočišče. Naj omenimo samo tri take koticke: Frelj, Jaklič in Jaki. Preden spet stopimo v vlak, si oglejmo še sloviti grad Rakovnik, ki so ga Turki podri, pa je bil spet obnovljen. Tu je polno starinskih zanimivosti. Okoli gradu se razprostira mlad sadni vrt. Ko smo že na postaji, lahko še vidimo graščino Dob, ki je bila nekdanje zatočišče luteranov. Kdor si je te kraje enkrat ogledal, je gotovo spet prišel k nam. Prelepa dolina gradov je posebnost, ki je podobne ne vidiš povsod. Gorenc Toni

Domači zdravnik

Mehkokostnost otrok
je ozdravljiva

Pravijo, da boleha za mehkostnostjo (angleško boleznijo ali rahitido) okoli 70 odstotkov vseh dojenčkov. Večina obolenj se z običajno dojenčkovo prehrano samo popravi, hujši primeri pa terjajo posebno nego. Mnogo grbastih in drugače pohabljenih ljudi ima te napake od mehkostnosti v otroških letih. Vsega tega pa bi ne bilo treba, če bi matere bile bolj poučene in bi vedele, da se da mehkostnost v pravem času ozdraviti brez zlih posledic.

Kaj pa je prav za prav mehkostnost? Je obolenje celotnega telesa, ki več ne gradi pravilno svojega okostja. Take kosti so tanke in mehke. Zakrivlja to bolezen nepravilna hrana, v kateri ni dovolj apna za rast kosti in ne dovolj potrebnih vitaminov, s pomočjo katerih si mlado telo gradi iz apna, ki je v hrani, svoje kosti. Pa še en vzrok je: oslabiljeno otrokovo telo ne tvori več vitaminov v sebi. Tak otrok potrebuje solnce in dobrega zraka, zraven pa hrane, ki ima omenjene snovi.

Mehkokostnost spoznaš pri otroku na njegovi bledini in čemerikavosti. Mehkokosten dojenček se začenja na glavi potiti, da je blazina pod njegovo glavo čisto vsa premočena. Lasje na zadnem delu glave se včasih čisto odrgnejo, zobje se razvijajo počasi in niso lepi. Če se bolezen v tem času ne zdravi, postane lobanja vsa mehka in dobi nelepo obliko. Lične kosti se slabo razvijajo in je obrazek pod veliko lobanjo droben. Prsni koš je upadel in trebuh velik. Udje so tanki in kažejo povsod, kjer se stikata po dve kosti, znatne odebeline. Meso je povsod mehko in ne daje nikake opore slabotnim kostem. Tak otrok je slabokrven, jokav in duševno zaostal.

Za mehkostnostjo oboli lahko umetno in naravno hranjen otrok, najrajši med šestim in štirinajstim mesecem. Najboljše zdravlilo za mehkostnega dojenčka je mleko zdrave matere. Če pa moraš dajati otroku kuhano mleko, v katerem so prav zaradi kuhanja uničeni vsi vitamini, mu moraš dajati tudi sirovo hrano. Če otrok še nima zob, mu daješ naribano sadje, pomarančni sok ali naribanega korenja. Pozimi nosi takega otroka na solnce. Toda pomni dobro: mehkostni otrok ne sme sedeti, dokler ni zdrav, tudi ne podprt z blazinami. Ne sme biti lahkomišeln matič, da te ne bo otrok pozneje zaradi pohabljenosti sovražil vse življenje. Potrpežljivost in vestnost matere je važna pri zdravljenju mehkostnosti, kar je potrebno krepko poudariti, saj je znano, da je med materami vse preveč takšnih, ki se spočetka sicer drže zdravniških navodil, počasi pa se vsega naveličajo in zdravljenje zanemarijo.

Da se rešiš napetosti. Opravi pest oluščene lovorjevega zrnja, zmelji ga kakor kavo, skuhaj na vodi, da dobiš skodelico čaja, precedi in spij. Po potrebi ponovi še enkrat dnevno. — Ali skuhaj zmelto zrnje na vinskem kisu in napravi iz tega gorak obkladke na trebuh. Najuspešneje je, da uporabljaš oboje: prežena vetrove.

Shranjevanje jabolk čez zimo

Jabolka, ki jih nameravaš shraniti čez zimo, morajo biti čisto zrela. Dozoreti morajo na drevesu. Taka jabolka vzdrže dalje časa. Dozorelo je jabolko, ako ga lahko odtrgamo. Nekatero vrsto se drže na drevesu prav do konca oktobra. Pustimo jih kolikor mogoče dolgo na drevesu, da bodo sadovi odpornejši. Da jabolka ne tresemo, temveč obiramo, je znano.

Kosmači, kanadka in mnoge druge jesenske vrste niso posebno trpežne, zato jih ne hranimo za pomlad. Najmanj občutljiva so zimska jabolka z gladko kožo. Tako se drže v primerni kleti zelo dolgo: mošančkar, londonski peping, jonatan, rdeči belfler, ontario, zlata reneta in nekatere druge vrste.

Shranjujemo le čisto zrela jabolka, ki niso nič poškodovana in imajo peclje. Strogo je treba gledati na to, da so shranjeni sadovi brez prask in odrtin, brez hrast in brez izrastkov. Prostor za shranjevanje mora biti toliko topel, da jabolka ne bodo zmrznila v njem. Sadje ne sme ležati na kupu, temveč morajo biti plodovi razvrščeni drug poleg drugega, da se ne tišče. Seveda je treba pre-

cej prostora. Pa ga že dobiš, saj ti jabolka, ki jih nameravaš prodati, ni treba tako skrbno shraniti.

Napačno ni, če prostor za shranjevanje jabolk čez zimo temeljito očistiš, s čimer odstraniš klice gnilobe. Dobro je, če prostor prebeliš z apnom ali morda celo razkužiš z žveplom. Gledati moraš tudi na to, da bo prostor zračen. To se pravi, da bo po malem prihajal v prostor dober zrak, slab pa odhajal.

V BRIVNICI

Pijan človek je prišel k brivcu in mu rekel: »Rad bi, da bi me obrili, pa sem pijan. Ali se boste nad tem spotaknili?« »Nič se ne bom spotaknil«, je odgovoril brivec, »ker sem tudi jaz pijan.«

PRI ZDRAVNIKU ZA ŽIVCE

Živčni bolnik (v čakalnici): »Ali je doktor Molzec izkušen zdravnik.«

Bolnica v čakalnici: »To pa to. On vam zadane bolezen celo pri človeku, ki je še sam ne čuti.«

„DOMOVINA“ in mladina

Veliki jelen se je oženil

Indijanska pripovedka

Ob globokem jezeru v gorah je stal šotor v katerem je živel Indijanec Veliki jelen s svojo sestro Vitko jelko. Razen sestre ni mogel nihče videti Velikega jelena. Drugi Indijanci so pač čuli šum njegovih sani, kadar je drvel z njimi čez sneg, njega samega pa še nikoli niso videli.

Nekega dne je Vitka jelka sklicala indijanske mladenke in jim povedala, da bi se njen brat rad oženil. Za ženo je sklenil vzeti ono mladenko, ki ga je že videla. Toda nobena izmed mladenk ni mogla dokazati, da je že videla kdaj Velikega jelena. Na koncu indijanske vasi je živel mož, ki je imel tri hčere. Starejši dve hčeri sta bili prevzetni in hudobni. Mlajša hči je morala vse delo opravljati sama. Po vrhu pa je bila večkrat lačna ko sita in še tepena. Bila je majhna in grda, zato so jo imenovali Pepelko.

Nekega dne je najstarejša sestra dejala Pepelki: »Prinesi mi ogrlico s školjkami, k Velikemu jelenu pojdem, da me vzame za ženo.«

Ko si je obesila ogrlico okoli vratu, je šla k jezeru. Vitka jelka jo je povabila v šotor in jo je vprašala: »Ali poznaš mojega brata?«

»Poznam ga,« je odgovorila mladenka.

»Potem mi povej, iz česa je njegova vprega na saneh,« je dejala Vitka jelka.

»Iz jelenje kože,« je odgovorila mladenka.

»Ni tako,« jo je zavrnila sestra Velikega jelena. »Lagala si, Ne poznaš mojega brata. Kar vrni se domov!«

Drugega dne se je napotila k jezeru druga

sestra. Tudi njej se je zgodilo isto kakor starejši sestri.

Tretjega dne je Pepelka prosila svoji sestri, naj ji pošodita ogrlico, da še ona poskusi svojo srečo pri Velikem jelenu. Sestri sta se ji smejali in se norčevali iz nje. Pepelka pa ju je prosila toliko časa, da sta ji naposled sklenili ustreči.

»Dajva ji staro, raztrgano ogrlico,« je predlagala najstarejša sestra.

Pepelka je bila zadovoljna. Veselo si je obesila staro ogrlico okoli vratu, si nataknila obleko iz brezovega lubja in šla.

Tudi njo je Vitka jelka povabila v šotor. Povedla je Pepelko na prag in jo vprašala, ali pozna Velikega jelena.

»Poznam ga, poznam,« je odgovorila Pepelka. »A bojim se ga, ker je tako hraber in lep.«

»Iz česa je vprega njegovih sani?«

»Vprega njegovih sani je tako lepa, da pač ne more biti iz drugega kakor iz mavrice,« je odgovorila Pepelka.

Ko je Veliki jelen, ki je pravkar prišel domov, to čul, je ukazal sestri, naj Pepelkin grdi obraz umije s čudodelno vodo. Vitka jelka je to storila. Prej tako grda Pepelka se je v trenutku spremenila v najlepšo indijansko mladenko. Lase je imela dolge in črne kakor noč, oči pa svetle in mile kakor večerne zvezde. Vitka jelka ji je podarila še obleko iz srnjače kože in zlato ogrlico.

Veliki jelen je vzel Pepelko za ženo in živel z njo srečno.

Za mlade ugankarje

Posetnica

O. S. Krkon

Indija

Kaj je ta gospod po poklicu?

Skrit pregovor

KARPATI — DOMACIJA — MAKARONI
SODIŠČE — RADOVLJICA — GOMILA
— STRAŠILO — TRGOVINA

Iz vsake besede vzemi tri zaporedne črke in sestavi iz njih pregovor.

Čaroben lik

1.	A	A	A	A	A
2.	A	D	E	E	I
3.	I	J	M	N	O
4.	O	P	P	R	R
5.	R	R	S	S	T

Iz teh črk sestavi besede, ki pomenijo: 1. pismo; 2. del pohištva; 3. redovnik, menih; 4. žensko ime, ki ga srečamo tudi v Finžgarjevem romanu »Pod svobodnim soncem«; 5. turška palača in beseda, iz katere izhaja tudi ime najlepšega mesta v Bosni.

Besede se berejo enako v navpičnih in vodoravnih vrstah.

Skrito ime

B A S K U E P K U S E O I G E U V O
S A O S A A S T A R A A O D A I K O

Namesto črtic vstavi v srednji vodoravni vrsti prave črke, da dobiš v navpičnih vrstah smiselne besede. Srednja vrsta ti da obe krstni imeni in priimek slovenskega škofa in pesnika.

Krojaček, čevljarček in kuharček

Imenitna zgodba
o njih pustolovščinah

Nekoč so potovali trije junaki, krojaček, čevljarček in kuharček. Krojaček je imel ob pasu oster meč — šivanko. Čevljarček je imel čez rame obešena kopita; eno mu je viselo čez hrbet, drugo pa čez prsi. Kuharček je nosil veliko kuhalnico, prav kako vojaki puško.

Rešilna šivanka

Solnce je sijalo in žarki so se odbijali od krojačkove šivanke. Solnce je čedalje bolj pripekalo in ni bilo ne sence in ne vode. Tako so potovali. Pa so zagledali vas. Takoj v začetku vasi je visela na prvi hiši lesena deska, črna pobarvana. Na deski je bilo zapisano »Ivan Nitka, mojster za popravljanje raztrganih hlač«.

Krojaček je stopil v hišo, čevljarček in kuharček pa sta stražila zunaj napol pripravljena za junaško obrambo, napol za beg. V hiši je stopal gor in dol obupan mojster Nitka. Silna nesreča se mu je pripetila, svoje najvažnejše orodje je izgubil — šivanko, brez katere ni mogel ozdraviti zijačih hlač. Zato je kot rešitelja sprejel krojačka, ko je zagledal ob nje-govem pasu bridko šivanko. Zdaj sta še kuharček in čevljarček prišla v hišo. Mojster je dal krojačku cel novec. Dal jim je še vode, kolikor so je hoteli piti, in še sklede, ki so ostale od kosila, so smeli polizati.

Veselo so šli naprej in še med potjo so si oblizovali prste. Krojaček je moral zdaj hoditi v sredi, ob strani pa je imel hrabra junaka, čevljarčka s kopiti in kuharčka s puško — kuhalnico.

Kopita v pravem času

Kmalu so zagledali drugo vas. V vasi je bila takoj na drugi hiši izvešena lepa tabla in na njej je bil narisani škorenj. Iz škornja

je radovedno gledal maček, ki pa je bil bolj podoben zajcu, ker je imel tako velika ušesa. Tukaj je stopil čevljarček v hišo mojstra Drete. Notri je žalosten sedel na trinožnem stolčku mojster Dreta. Kaj bi ne bil žalosten, škornje bi bil moral narediti, pa nima kopit. Zato je kar poskočil s stolčka, ko je zagledal kopita na čevljarčkovih rami. Mojster Dreta je povabil še ona dva v hišo, da se malo odpočijeta od dolge hoje. Čevljarčku je dal še malo več kakor en novec. Denar je čevljarček hitro spustil v desni žep. Nato jim je Dreta dal še vode, kolikor so je hoteli piti, pa še več jim je dal: vsakemu tako velik in debel kos kruha, da se je samo malo videlo skozenj.

Kuhalnica za županove žgančke

Spet so se odpravili naprej. Seveda so se bili še prej z največjo hvaležnostjo zahvalili mojstru Dreti za jed in pijačo. Zdaj so bili kar bogati in na vse strani so se ozirali, ali ne preti kaka nevarnost za njihovo bogastvo. Tako so hodili naprej kar za nosom. Čez nekaj časa so v daljavi zagledali veliko belo mesto. Toda kako so bili začuden, ko so prišli v mesto! Ljudje so bili črno oblečeni in črne zastave so plapolale v zraku. Ko pa so ugledali ljudje te tri popotne junake, so jih takoj obstopili in začeli vpiti, se smejati in kazati na kuharčkovo kuhalnico. V sprevedu so jih nato povedli k županovi hiši. Na pragu je že stal sam velerodni gospod župan, ki je priteknel gledat, zakaj in odkod ta hrup. Imel je od joka rdeče oči in še zdaj pa zdaj mu je pritekla kaka solza po obrazu. Ko je ugledal kuhalnico na kuharčkovih rami, se je takoj pomiril in jih vse tri hitro povedel k svoji kuharici.

Tukaj šele so izvedeli, zakaj so jih tako sprejeli in zakaj taka žalost. Gospod župan

je namreč čez vse rad jedel žgančke, dobre, lepo dišeče, na debelo z ocvirki posute žgančke. Če ni dobil poleg drugih jedi na mizo žgančkov, sploh ni nič jedel, niti pokusil, dokler mu niso prinesli žgančkov. Saj je imel samo za žgančke posebno kuharico, ki jih je zelo, zelo dobro znala kuhati. Nedavno pa je nabila kuharica s kuhalnico vajenčka, ker se je obli-zoval s sladko smetano. Kuhalnica je bila že precej stara, in ko je kuharica hotela močno še enkrat udariti, se je slišalo »pok« in kuhal-nica je ostala prelomljena v kuharicih rok. Tako si ni vedela pomagati, ker tam še niso poznali naših Ribničanov s suho robo in niso vedeli, kaj početi. Vsi so bili žalostni. Župan sploh ni šel več iz svoje sobe, samo jokal je. Še sožalja svojih someščanov ni sprejemal. Na vrto so se ves dan sušile rjuhe, s katerimi si je gospod župan otiral solze.

Zato so bili tako veseli, ker so dobili kuhalnico. Kuharica je morala takoj k ognjišču in v veliko radost skuhati naenkrat kar dva lonca dobrih žgančkov. Kuharček je dobil od župana cel šmarni tolar, ki ga je dobil župan še pri krstu. Kuharica je dala vsakemu veliko kepo žgančkov. Vsak je dobil še polno merico vina, ki je bilo sicer malo kiselkasto, ker so ga že dali kisati za kis, vendar za žejo je bilo še zmerom dobro.

Vse mesto je bilo zdaj pokoncu. Grmeli so topiči, zvonovi so zvonili in pozneje je prišla pod županovo okno baklada. Množica je kričala: »Živeli žganci! Živel gospod župan! Slava na veke žgancem!« Vsi so bili že hripavi. K oknu pa je stopil gospod župan, toda ni mogel govoriti od ginjenosti ali pa morda zaradi tega ne, ker je imel polna usta žgančkov. Mahal je z rokami in momljaj nekaj nerazločnega s polnimi usti. Potem pa si je obrisal z robcem nos in oči.

Med tem so krojaček, čevljarček in kuharček zapustili veselja polno županovo hišo in zavili v prvo gostilno. Naročili so najrazno-vrstnejših jedi. Natarice so nosile na mizo, da so bile kar trudne zaradi hoje, gostje pa so bili utrujeni zaradi tega, ker so toliko pojedli. Pozno šele so se odpravili siti in zado-

Čudni dogodki, ki si jih ne znamo razložiti...

Gotovo jih je mnogo, ki doživljajo slično, kakor hočem povedati jaz, ki o tem razmišljam in ne najdejo jasnega odgovora. Včasih sem se že razgovarjal s tem ali onim o teh rečeh, a sem spoznal vselej le to, kako je pomankljiva človeška beseda. Seveda so ljudje, ki ne vidijo in ne slutijo nikdar ničesar drugega kakor to, kar jim nudi vsakdanji pogled. In so veseli, ker se lahko smejejo, če jim začne kdo govoriti o pojavih, pred kakršnimi drugi molče strmi.

A vendar je toliko neznanega... Kakor dete, ki začne stopicati, je človek, kadar hoče razvozlati te čudne mreže. Samo nekaj korakov — pa že ni mogoče dalje. Kakor je vse to preprosto, je vendar čudno, ker nam odpira vrata nekam kamor še ne znamo poti.

Spominjam se mnogo takih primerov, navedem pa naj nekatere, ki se mi zde posebno značilni.

Bilo je med vojno, ko sem se hotel nekoč odpeljati z vlakom. Pri postajni blagajni je bilo precej ljudi in sem se komaj prebil do okna. Imel sem nujne opravke in se še danes dobro spominjam, s kakšno mizlično živčnostjo sem se odpravil na postajo, da ne bi zamudil vlaka. Ko pa pridem na postajo in sem že pri blagajni, mi nenadno odpove beseda. Uradnik me nahruli, češ da ni časa za premišljanje, ko je vendar tak naval. Gledam ga, gledam, pa se mi ne zdi vredno, da bi mu odgovarjal. Naenkrat se obrnem in odidem nazaj domov. Med potjo čujem, kako prisopiha vlak, ki obstane in kmalu spet oddrži. Spominjam se tudi, da bi se bil moral odpeljati, a ni mi prav nič žal. Dasi sem imel s postaje do svojega bivališča kaki dve uri hoda, sem jo čisto mirno in zadovoljno mahal proti domu, kjer so se me seveda vsi zavzeli, kajti bili so trdno prepričani, da se že dokaj časa vozim.

»Ali si zamudil vlak?«

»Ne.« pravim.

voljni spat, kar vsi trije v eno posteljo, saj prostora je še preostajalo.

Zbežali so, da bi jih ne obesili

Hitro so pospali. Toda sredi noči se je najprej zbudil krojaček, ker je bil najmanj navažen na take dobre jedi; po trebuhu ga je ščipalo, da je bilo groza. Ko je tako zdihoval, sta se zbudila še onadva in vsi trije so potem zdihovali in stokali skupaj. Naposled so se zedinili, da je najboljša, ako vstanejo in gredo naprej, morebiti bo to pomagalo. Že so hoteli zbuditi kramarja, da bi plačali pojedino in posteljo, a ko so pogledali po denarju, so spoznali vsi trije, da so denar izgubili. Krojaček je namreč spustil takrat denar za srajco, pa mu je padel skozi hlače na tla. Čevljarček ga je dal v žep, ker se ni spomnil, da ga je imel strganega. Kuharček je zatlačil županov tolar od veselja v žganec in žganček pojedel. Tako so bili vsi trije brez beliča. Kaj zdaj?

Soba je bila v prvem nadstropju. Prav pod oknom je bil velik kup gnoja, ki ga zaradi žalovanja še niso bili odkidali poprej. Njim pa je zelo prav prišel. Drug za drugim so poskali na gnoj. Nato so se otipali, če so še celi, če ni nobenemu odletela glava, ko se vendar brez glave ne da jesti.

Tiho so se izmuzali z dvorišča, v strahu so pozabili še celo na ščipanje in zavijanje v trebuhu. Po cesti so tekli, kar so jim moči in noge dale. Šele, ko so bili zunaj mesta, so se odahnilo od strahu, da jih ne bodo obesili, ker niso plačali v gostilni.

Strašen lovec Matijec

Pot jih je utrudila in postali so spet lačni. Prišli so v gozd in se ozirali na vse strani, če bi kje ugledali kakega roparja, da bi hitro stekli. Zdaj so zagledali miško. V trenutku je bil narejen načrt in kot žrtev tega načrta je

Domači se začudijo.

»Zakaj se pa nisi odpeljal?«

»Ne vem.«

Vsi me gledajo tako nekam sumljivo, kakor da se me boje. In šele zdaj se jasno zavem, da sem prav za prav storil nekšno neumnost. Saj bi se bil moral odpeljati... Kakor v opravičilo začnem pripovedovati, kako sem čisto pravočasno prišel na postajo, kako sem bil že pri osebnih blagajni in kako me je tam nenadno in brez pravega vzroka vse skupaj minilo.

Malo so se mi smejali, malo neverjetno so gledali in nekako slutil sem, da mi ne verjamejo čisto. Vendar me to ni nič razburilo. Čisto mirno sem živel tiste dni in potovanje sem odložil. Če me je kdo vprašal, kaj čakan, mu nisem vedel povedati. Smehljaje sem odvrnil:

»Kaj pa, če bi bil obolev ali celo umrl, bi se tudi ne bil mogel odpeljati!«

Ali kdo bi orisal začudenje, ko smo kmalu brali v novinah, da se je tisti vlak na tej in tej postaji ponesrečil in je bilo toliko in toliko mrtvih in ranjenih.

»Slutnja«, me je spreletelo in še danes se z nekim nepopisnim občutkom spominjam tistega trenutka...

* * *

Drug primer, ki mi je tudi živo v spominu, se je zgodil takole:

V ljudski šoli sem imel sošolca, ki sem se ga izmed vseh pozneje največkrat spominjal. Niti ne morem reči, da bi bila naju družila kaka posebna tovariška ali prijateljska vez, le toliko vem, da bi bil lahko narisal njegovo podobo, ako bi imel slikarske zmožnosti, tako živo sem često videl pred seboj poteze tega človeka. V istem razredu pa sva bila skupaj samo pol leta. Potem ga nisem več videl skoro dvajset let. Nenadno pa ga nekoč srečam na cesti. Bil je nekam beden in prvi trenutek sem že spoznal, da je bolan. Pri govorjenju se je

padla miška, kajti čevljarček kot najmočnejši in najpogumnejši jo je zadavil. Ni se zmenil za junaške rane, ki jih je dobil v hudem boju, temveč je komaj pričakoval, kdaj bo pečena.

Na ražnju se je pekla miška. Zdaj pa zdaj jo je kuharček obrnil. Že je bila skoro pečena in že so jo hoteli pojediti, kar je zašumelo tam v goščavi in prilomastil je slavni lovec Matijec Kozjebračadec. Tako strahovito je pogledal da so vsi trije junaki zbežali. Še miš so pozabili vzeti s seboj, tako so se prestrašili hudega lovca. Matijec je nosil ob pasu privezan velik pipec, ostro nabrušen. Tega je vzel v roke in z njim odsekal miški glavo, da bi jo pojedel. Samo glavo je pojedel, miška je bila preveč tolsta, kar nič več ni mogel. Prav rad bi zdaj videl, da bi oni trije prišli in mu pomagali. Zdaj jih je ugledal v gozdu, hitro je stekel za njimi in vse tri junake privlekel k ognju. Ostalo miško so še ti trije komaj snedli in repek so morali pustiti.

Vsi trije so dobili službo pri Matijcu

Nato so se pogovarjali in se seznanili drug z drugim. Z odprtimi usti so poslušali lovčeve zgodbe, kako je nekoč odstrelil vrabčku pol kremplja, čeprav je bil vrabec za strašilo v žitu. To mu je tudi slavo prineslo. Manjka pa da mu pomagačev. Zato je vse tri vzel v službo. Krojaček mu bo šival raztrgano obleko, čevljarček mu bo popravil čevlje, kuharček pa bo za vse kuhal. Vsi so bili zadovoljni.

Solnce je čedalje bolj vroče sijalo in postajali so zaspani. Matijec Kozjebračadec je nekajkrat zazelal, nato pa se je vlegel in začel smrčati. Na njegovih kolenih je zaspal krojaček, na krojačku čevljarček, na čevljarčku pa kuharček, ki je z eno roko stiskal mišji repek, z drugo pa vlekel za palec na desni nogi.

Tako so vsi spali. Če se niso zbudili, spijo še danes.

N. K.

nekako zaletaval in vse, kar je povedal, je bilo otroče in brez pravega smisla. Edino, kar je imelo »glavo in rep«, je bila novica, da je nameščen v tem in tem uradu.

Naključje je hotelo, da sem tudi sam prišel kmalu po tistem svidenju v dotični urad. Moj nekdanji sošolec se je bil medtem zelo izpremenil. Njegova bolezen se je hujšala in hujšala in vsi smo čutili, da ni rešitve zanj. Jel se mu je mračiti um. V tem bridkem položaju se je bil tako navezal name, da mi je zaupal vse, kar ga je težilo. Bile so sicer same otroško smešne malenkosti, toda povedal mi je vselej vse s tako važnostjo, da se često nisem mogel vzdržati smeha.

In naposled je prišlo tako daleč, da smo vsi imeli svoje vrste zabavo s tem siromakom, dokler ga niso spravili v blaznico.

Kasneje sem dal tistemu uradu slovo in sem pozabil tudi svojega nesrečnega sošolca in poznejšega tovariša. Nekoč pa sedimo na večer v kuhinji in klepečemo. Nenadno pade enemu izmed nas — bilo nas je pet ali šest — za hrbtom metla na tla. Nekdo godrnja nad otroci, ki vse prevrnejo, in hoče pobrati metlo, ali metle ni nikjer. Gledamo drug drugega: vsi smo slišali, da je padla metla. Potem se ozremo vsi v gotovo smer: no, metla visi tam na svojem običajnem mestu, torej ni mogla pasti!

Vrata iz kuhinje v sobo so odprta. Naenkrat se mi zazdi, da sklepajo okovi pri omarinih ključavnicah. Ne da bi komu omenil besedo, stopim v sobo. Res žvenkljajo okovi pri neki omari. Stopim tja, pa vse utihne, a medtem začne žvenkljati pri sošedni. Stopim k mizi, nažgem luč in svetim od omare do omare. Vedno čujem žvenkljanje, a kakor pridem do omare, se žvenket preseli k nasledni. Ko razmišljam o vzroku tega čudnega pojava, se oglasi nekdo:

»Kaj pa ropoče v sobi?«

Meni je neprijetno. Torej tudi oni tam čujejo žvenket?... Kako naj povem, kaj ropoče, ko ne vem. Iščem, iščem, a ne najdem ničesar. Hiša stoji na samem, ni takega prometa blizu, da bi se tresla tla in omare in da bi moglo povzročati žvenket.

Nekaj časa še stojim in razmišljam, medtem pa tisto žvenketanje nenadno preneha. Tedaj postavim svetilko nazaj na mizo in odidem v kuhinjo.

»Kaj je bilo?«

»Kaj?« pravim in se delam nevednega.

In vsi mi začno pripovedovati, da so čuli nekšno žvenkljanje po sobi, kakor bi se bil kdo igral z okovi ključavnic. Ne da bi si bili mogli pojasniti to reč, smo odšli k počitku... Nasledne dni pa sem izvedel, da je umrl v blaznici moj nekdanji sošolec in nesrečni tovariš iz urada...

* * *

Se tole. Na Gorenjskem sem prebival takrat, ko pride k meni neka ženska in me prosi, naj bi šel tja in tja, kjer je obolela hčerka premožnega posestnika. Povedal sem, da nisem zdravnik in da o tej vedi nimam pojma, pa ni nič pomagalo.

»Vi ste vedno bolni,« pravi ženska, »pa jo vendar vselej gladko odnesete.«

To je bilo res. Tedaj sem bil baš okreval po daljši bolezni. Nekateri ljudje so že govorili, da je mojega življenja takorekoč konec, jaz pa sem le okreval. Zato so mislili, da najbrže poznam čudne leke, ki človeku pomagajo na noge, kadar mu zdravnikova znanost ne more več. Ko sem videl, da je vsako ugovarjanje odveč, sem se vdal in šel. Našel sem mlado dekle, ki je bilo zapisano neogibni smrti: že prvi pogled je jasno pričal, da bo to mlado življenje strla neizprosna jetika. Z materjo sem govoril odkrito, ji svetoval zdravnika in obenem pripomnil, da se mi zdi tukaj rešitev nemogoča.

Bolnico sem seve tolažil in ji pripovedoval najrazličnejše primere, ko je ta ali oni njej slično bolan človek okreval. To je dalo toliko upanja, da je bila kakor prerojena. In prihajati sem moral vsak dan.

Dasi je bolnica vidno hiralna od dne do dne, je tako verjela mojim besedam, da mi je pri vsakem obisku pripovedovala, koliko se ji je že izboljšalo njeno zdravje. Priha-

Ženski vestnik

Vsaka gospodinja mora imeti česen in čebulo

Svoječasno smo že pisali, da so gobe v marsičem nadomestek za meso. Tudi čebula in česen sta nadomestek ne samo za meso, temveč sploh zelo potrebno živilo, zlasti če je hrana enostranska. Čebula in česen imata mnogo redilnih snovi, vitaminov in drugih snovi, ki so potrebne za človekovo zdravje. Ker je verjetno, da bo čez zimo prehrana kolikor toliko enostranska, naj si vsaka gospodinja pripravi zadostno količino zlasti čebule, in sicer vsaj še enkrat tako veliko količino čebule kakor lansko leto. Z njo bomo nadomeščali meso in mast, katerih ne bomo imeli preveč.

Čebulo shrani v venci v suhem in zračnem prostoru. Če opaziš, da ti začena gniti, je to znamenje, da jo imaš v prevlažnem prostoru ali pa, da je bila še nezrela pobrana iz zemlje. Če vidiš, da ti hoče čebula gniti, si jo posuši. To storiš takole:

Odstrani pri čebuli vse zunanje suhe liste, nato izpodreži koreninice in oluplji mesnate liste, kolikor se da. Ostanek, to je srce, razreži na tanke ploščice. V velik lonec nalij za kakšnih pet prstov vode, v lonec postavi na podstavku sito, v katero nasuješ zrezano čebulo. Ko voda zavre, pari čebulo še kakšnih deset minut. Nato čebulne ploščice ohladi in posuši v neprevročni pečici ali krušni peči. Suho čebulo hrani v vrečici v suhem prostoru.

Lahko pa čebulo hraniš tudi v masti. To storiš takole: Lepo očiščeno in razrezano čebulo stresi v vročo mast in cvri tako dolgo, da malo zarumeni. Nato deni čebulo v stekleno ali porcelanasto posodo in zalij z mastjo.

Česen se na ta način ne da shraniti. Sicer pa zanj tako shranjevanje tudi ni potrebno.

Nadaljevanje z osme strani

Jali so zdravniki, toda vsak je povedal isto. Ni pomoči!

Ko je šlo že čisto h koncu, sem začel izostajati. Moreči vzduh in trpke poteze tega prezgodaj uvelega obličja so me tako mučili, da nisem mogel več vzdržati v bolnišnici bližini.

Tako sem nekoč spet ostal doma. Bilo je zvečer, meseca januarja, jasna, zvezdnata noč. Obiskal me je bil neki znanec, pa smo malo pokramljali. Medtem stopim, ne vem že več, po kaj, iz hiše, in se nekaj obiram okrog okna. Nenadno lopne po oknu s tako silo, da je vse zažvenketalo. V istem trenutku čujem, da me kličejo žena, otroci in moj gost in hitim v hišo, kjer najdem vse blede in prepadene.

»Kaj je?« se začudim.

»Tako je udarilo po oknu«, mi pove najstarejši otrok, da smo vsi mislili, da se je tebi kaj zgodilo.

Nato povem še jaz, da sem čul udarec. Mislim, da se je zgodila v stanovanju kaka nezgoda, v čemer me je še potrdilo klicanje.

Kakor mislimo in ugibljemo, si ne moremo razjasniti ta dogodek. Ko pa hočem nasledni dan spet obiskati bolnico, je njena soba vsa izpremenjena. Ljudje pripravljajo mrtvaški oder, ona pa leži mirna in nepremična na postelji.

Mati prijoka, ko me zagleda, in mi pove: »Ne veste, kako vas je sinoči težko pričakovala. Kakor se je predramila, je vprašala, ali ste že kaj bili pri nas. Še potem, ko je umirala, vas je klicala...»

* * *

Tako so čudne vezi, ki nas vežejo z neznanimi svetovi... Ali bodo kdaj jasne, ali bodo kdaj pojmljiva vsa ta naša čudna pota, ki jih danes ne doume naše pojmovanje?... Morda, morda pa nikoli. Mislim, da je celo boljše tako, kaiti naj bo kakor koli, gotovo je velik del življenjske lepote v oni skrivnostni temini, ki nas obdaja z vseh strani, pri vsem našem dejanju in nehanju, od zibelci do grobal.

N. T.

ker je proti gnilobi mnogo odpornejši od čebule. Shraniti pa moraš tudi česen v venci v suhem prostoru.

Čebulo kakor česen naj uživa družina vsak dan. Pa ne samo kuhano ali ocvrto v jedi, temveč pogosto tudi v presnem stanju na raznih solatah. Človek se po uživanju teh dveh živil čuti zdrav in krepak.

Za kuhinjo

Ješpren s fižolom, krompirjem in zelenjavo. Kuhaj pol kilograma ješprena, ki si ga oprala v topli vodi. Z ješprenom kuhaš tudi kakšne štiri pesti čez noč namočenega fižola, nekaj na koščke zrezanih krompirjev, malo razrezanega ohrovt (ali zelja), ki ga prej popariš, dobro nasekljan peteršilj, list zelene (ali malo njene korenine), dva lista majarona, malo žajblja, štiri korenčke, dva paradižnika (ali žlico paradižnikove mezge), pol čebule in dva stroka česna. Vse to dobro razrežeš, predno deneš v ješpren. Jed zabeliš s koščkom sesekljane slanine. Če imaš, dodaš malo prav tako sesekljane prekajenega mesa. Tako pripravljen ješpren zadošča za kosilo.

Vampova juha. Mehko kuhane, ohlajene vampe zrežeš na tanke rezance. V kozici napraviš svetlo prežganje po možnosti s prekajeno slanino, deneš noter tri do štiri olupljene, na kocke zrezane krompirje in čisto malo paprike. Zalij s krompom ali z juho. Ko je krompir mehek, deni noter zrezane vampe in pol žlice paradižnikove konzerve (odnosno primerno količino presnih paradižnikov), osoli po okusu, premešaj in pusti vreti še četrto ure.

Cvetačna solata. Očiščeno in oprano cvetačo (karfiolo) kuhaj do mehkega v slani vodi, kateri dodaš malo sirovega masla. Ko je kuhana, jo pusti v teji vodi ohladiti. Nato jo deni v skledo in oblij, tik preden jo daš na mizo, z oljem in kisom. To oboje prej v skledici s poprom vred premešaj. Cvetačni solati lahko primešaš malo krompirja in tudi motvilca. Odcedek, ki ti ostane od kuhanja cvetače, pač v teh časih ne smeš zavreči, temveč ga porabi za to ali ono juho.

Torta iz ajdove moke. Če že mora v teh časih zdaj pa zdaj priti torta na mizo, se poslužaj ajdove moke. Zmešaj 14 dekagramov masla s štirimi jajci in 14 dekagrami vanilijevega sladkorja, primešaj 14 dekagramov zmletih orehov, za noževno konico jedilne so-de (ali pa pol zavitka pecilnega praška) in 14 dekagramov ajdove moke. Zmes deni v dobro namazan in z moko potresen tortni model in speci. Ko je torta pečena in ohlajena, jo prereži čez polovico in močno namaži vrhno prerezano plast spodne polovice z marmelado ali kako drugo marmelado. Nato povezni drugo polovico nazaj na prvo in potresi po vrhu s sladkorjem.

Praktični nasveti

Kako se odvadimo kaditi. Strastni kadilci navadno mislijo, da se ni mogoče odvaditi kaje. To naziranje je zmotno. Vse je odvisno od kadilčeve volje. Zdravniki pravijo, da je skoro boljše nehati kaditi kakor kajo omejiti. Če se namreč omejimo v kajji, nam začno cigarete dihati še bolj. Pri kajji deluje dolga vrsta mišic, zlasti v ustni duplini in ustnicah, in tako nastane nekakšna potnoba, da prižge človek ob določenem času cigareto ali cigaro. Če tega ne stori, se ne počuti dobro. Zato si pomagaja nekateri strastni kadilci, da kako drugače zaposlijo ustno duplino, bodisi s sladkorčki ali pa z mentolno cigareto. Posebno mentolna cigareta je zelo priljubljena med strastnimi kadilci, ki bi se radi odvadili kaje. Kaditi se laže odvadimo med delom kakor med odmorom ali oddihom, ko je živčevje manj zaposleno.

Preveč zagorela koža ni zdrava. Zdravniki menijo, da je prizadevanje za čim bolj ožgano kožo neumna moda, ki ljudem bolj škoduje, kakor koristi. Kdor se preveč sonči, se sam vara. Preveč ožgana koža ovira sončne žarke, da sploh ne morejo vplivati na telo prizadetega.

Oljnati madeži v usnju se le s težavo odstranijo. Navadno pomaga mešanica magnezije in bencina. Z njo pokrij madeže. Ko se zmes posuši, jo odrgni. Casih pa zadostuje vroča krompirjeva moka. Če je usnje barvano, je vsako čiščenje nevarno. V tem primeru je boljše, če daš usnje temneje pobarvati.

Zarjavel likalnik najlaže in najboljše očistimo, ako zelo vročega pomžeemo z voskom in ga potem nekajkrat potegnemo po papirju, potresenem s soljo.

Štedilnik dobro osnažimo s peskom, ki smo mu pridali malo vode in kisa.

Tintne madeže spravimo s kamnitih stopnic s klorovim apnom, ki ga razmešamo v vodi in pridenemo malo očetne kisline (na 20 g belega apna 5 g kisline). S tem stopnice umijemo.

Krmljenje čebel z melitozo

Poslednja leta niso bila ugodna za čebelarstvo. Zaradi slabega vremena so morali čebelarji tu in tam krmiti svoje čebele celo v poletnem času, da so jih tako rešili pogina. Ker je bila slaba tudi paša na ajdi, niso čebele nabrale zadostne zimske zaloge. Zato so morali čebelarji čebelne družine združevati. Iz dveh, treh panjev so dobili komaj toliko medu, da je zadoščal eni čebelni družini za prehrano čez zimo do prve izdatne paše pomladi. Skrčeno številno čebelnih družin je bilo velika škoda za naše narodno gospodarstvo.

V tej stiski so priskočila na pomoč čebelarjem oblastva, ki so dovolila državne trošarine prost sladkor za krmljenje čebel. Rešila so s tem na tisoče čebelnih družin gotovega pogina. Dokazala so, da znajo ceniti veliko korist, ki jo vrše čebele pri oplojevanju sadnega drevja in drugih kulturnih rastlin.

Da ne bi čebelarji porabljali sladkorja v drugačne svrhe, so ga oblastva dala denaturirati. Primešati so mu dala nekaj odstotkov peska, žagovine, oglja. V poslednjih dveh letih so primešali sladkorju pol odstotka polsladke paprike. Čebelarji pa so se pritoževali, da paprika škoduje čebelam, zlasti nežni mladi zalegi. Utemeljevali so svoje pritožbe s primeri. Zahtevali so drugačno denaturacijsko sredstvo.

Tudi letošno leto ni bilo ugodno za čebele. Le malo je krajev, kjer so nabrale zadostno zimsko zalogo. Po večini so nanosile komaj polovico. Na utemeljeno prošnjo je fašistična vlada razumela težavni položaj in dovolila slovenskim čebelarjem kljub splošnemu pomanjkanju sladkorja nekaj vagonov sladkorja, prostega državne trošarine. Dodati se smejo vsakemu panju A. Ž. 3, kranjčicu dva in vsaki rezervni družini ali prašičku poldrugil kilogram.

Sladkor izdeluje tvornica v Bologni pod imenom »melittosio« v obliki ploščice. Melitosa sestoji iz 90 odstotkov čistega sladkorja (saharoz), 9 in pol odstotka vode in pol odstotka česnovnega ekstrakta. Hranilna vrednost enega kilograma melitose je enaka 1120 gramom dobrega medu. Čebelam jo pokladamo lahko raztopljeno ali pa tudi trdo v ploščicah.

Če hočemo uporabljati melitozo tekočo, jo raztopimo v čisti mlačni vodi. Raztopino precedimo skozi navadno platno, da jo očistimo ostankov česnovnega staničevja.

Za jesensko krmljenje razredčimo melitozo tako, da je vzamemo 5 kg in dodamo tri litre vode. Za dražilno pitanje pa vzamemo za vsak kilogram melitose en liter vode. Čebelam jo pokladamo v pitalnikih na običajen način.

Če pokladamo melitozo v ploščicah, jih položimo na matično rešetko v medišče. Ploščice pa lahko pritrdimo tudi v satnike in jih porinemo v plodišče. Če jo hočemo pokladati v pitalnikih, jo moramo razdrobiti. Pred uporabo pomočimo ploščice v vodo, da čebele sladkor laže jemljejo.

Raztopino dodajmo, če le mogoče, isti dan, ko smo jo napravili, da ne začne kipeti. Melitozo moramo hraniti na hladnem in suhem prostoru.

Razdeljevanje sladkorja so oblastva oddala Slovenskemu čebelarstvu.

Kakor slišimo, je fašistična vlada dovolila za prvo silo tri vagone melitose. Tem pa bodo sledili po dokazani potrebi še nadaljnji trije.

Novice

* **Ekscelexca Host-Venturi na Rekl. Prometni minister Ekscelexca Host-Venturi je te dni vodil na Reki posvet o vprašanjih železniškega prometa. V ospredju razprave je bilo vprašanje o tem, kako naj se Reka in Sušak smotrno povežeta v skladu s položajem, ki je nastal s priključitvijo novega ozemlja.**

* **Ustanovitev Zveze borbenih fašijev v Ljubljani. Iz Rima poročajo: Po navodilih Duceja je tajnik Stranke odredil ustanovitev Zveze borbenih fašijev v Ljubljani. Duce je na predlog Tajnika Stranke imenoval za zveznega tajnika Visokega Komisarja Emilija Graziolija.**

* **Okrajni komisar v Dobrničah. Pred dnevi je prispel v Dobrničah okrajni komisar g. dr. Ottone Griselli. Pregledal je občinski urad in ljudski šoli v Dobrničah in Knežji vasi. Spremljal ga je komisar iz Trebnjega g. Ban.**

* **Racioniranje oblačil in obutve se bo začelo 1. novembra. Po vesti iz Rima so vse potrebne priprave že končane. Nakaznice za oblačila in obutve bodo v kratkem izdane.**

* **Vodnikove knjige prinašajo že petnajst let slovenskim družinam najlepše razvedrilo za zimske urice: zanimivo, zabavno štivo in poučen, koristen razgled po sodobnem svetu. Letos izda Vodnikova družba ob koncu novembra dve knjigi, in sicer Vodnikovo pratio za l. 1942, s članki in črticami uglednih piscev, lepimi slikami in pestrim drobižem, pa sijajno povest »Jalov dom«, delo znanega pesnika Mirana Jarca. Obe knjigi staneta samo 8 lir. Naročite jih lahko pri svojih krajevnih poverjenikih, v ljubljanski Tiskovni zadruzi ali pa naravnost v družbini pisarni v Ljubljani, Puccinijeva ulica 5, I. nadstropje. Toda treba je pohiteti z naročilom, ker bodo knjige, ki se tiskajo v omejeni nakladi, kakor vsako leto kmalu oddane!**

* **Sklenili so popraviti tudi cesto Ljubljana-Škofljica. Pod predsedništvom ministra za javna dela se je v Rimu sestal na sejo samoupravni cestni odbor, ki je razpravljal o številnih načrtih za izboljšanje državnega cestnega omrežja. Mnogo izmed teh načrtov je odbor odobril, med njimi tudi načrt za izboljšanje ceste Ljubljana-Škofljica.**

* **Kovanci po pet lir vzeti iz prometa. Z odlokom finančnega ministra je odrejen odvzem srebrnih kovancev po pet lir iz prometa. Ti kovanci bodo izgubili sleherno vrednost 31. t. m. in jih bo po tem mogoče zamenjati do 30. novembra letos pri vseh javnih blagajnah in poštah, računskih, finančnih in železniških uradih.**

* **Smrt vestnega uradnika. V Dobrničah je umrl g. Muren Anton, poštni upravitelj. Bil je vojni invalid, pa je kljub temu svojo službo vestno in marljivo opravljal. Pokojnik je bil zelo priljubljen zlasti pri kmečkem ljudstvu. Bodi mu lahka domača zemlja! Žalujemo soproti sožalje!**

* **Smrt uglednega uradnika. V Novem mestu je preminil višji davčni upravitelj v pokoju g. Ignacij Kline, Pokojnik se je rodil l. 1859. v Gornem Polju pri Novem mestu. Služboval je nazadno v Črnomlju, kjer je do svoje upokojitve leta 1914. uspešno vodil davčno upravo. Med svetovno vojno se je preselil v Novo mesto, kjer je postal l. 1919. ravnatelj Mestne hranilnice in je dolgih 20 let izredno uspešno vodil ta denarni zavod. Bil je splošno priljubljen. Blag mu spomin!**

* **Smrt v cvetu mladosti. Ugledni mokronoški rodbini Kragljevi je neizprosna smrt ugrabila sina edince Jožka, dijaka IV. razreda gimnazije. Rodbini naše sožalje!**

* **Vsi delodajalci se opozarjajo na določila naredb o ureditvi povpraševanja in ponudbe dela, na podlagi katerih je uvedeno obvezno posredovanje dela za vse poklice samo po namestitvenih uradih (borzah dela). Namestitveni uradi, odnosno oddelki, so na deželi pri vsakem občinskem uradu, na sedežih okrajnih glavarstev pa poslujejo okrajni namestitveni uradi kot podružnice pokrajnškega namestitvenega urada (javne borze dela), ki posluje v Delavskem domu v Ljubljani. Vsak delodajalec, ki želi zaposliti delavca**

ali nameščenca (tudi gospodinjske in kmečke posle), jih smejo sprejeti samo s posredovanjem namestitvenega urada. Za neupoštevanje so v naredbi določene občutne kazni. Delodajalci se nadalje opozarjajo, da morajo prijaviti oddelku namestitvenega urada, na katerega območju obratujejo, v petih dneh imena in strokovno usposobljenost delavcev, ki so jih iz kateregakoli vzroka odpustili in ki so iz kateregakoli drugega razloga sami prenehali delati, vendar ta prijava ni obvezna, če gre za ustavitve dela, ki ne bi trajala več ko petnajst dni.

* **Nov poštni sporazum med Italijo in Nemčijo. V Rimu je bil podpisan med Italijo in Nemčijo nov sporazum, po katerem naj bi se olajšale medsebojne poštnine in brzozjavne zveze. Sporazum, ki bo začel veljati 1. januarja, določa med drugim tudi občutno znižanje poštne pristojbin. Tako bo na pismo treba nalepiti znamko za 1 liro in ne več za 1.25 lire kakor doslej, na dopisnico namesto 0.75 samo 0.50 lire.**

* **Kako je nastalo ime Kočevje. Pred 600 leti so prišli na Kočevsko novi naseljenci Nemci, ki se te dni pripravljajo na odselitev s teh krajev. Zanimivo je, kako je nastalo ime Kočevje. Po neki razlagi bi bila pravilna pisava in izgovorjava »Hočevje«, kakor berno v »Slovenskem domu«. Krajev tega imena imamo več, tako pri Črnomlju, pri Dobropoljah, pri Sp. Tuhinju, v Gorici. Tudi priimek Hočevar je znan po raznih krajih. Priimek Kočevar pa je redkejši in je tudi mlajši, gotovo po razlagi imena iz Koče. Hočevje brzkone pomeni kraj, kjer voda ponikuje, se izgublja. Vsi kraji Hočevje imajo skupno to, da tam ves voda izgineva ali zaradi ponikve ali zaradi suše. Pri Ustju na Vipavskem je studenec, katerega imenujejo Hočevce. Ta studenec teče le včasih, kadar je več dežja, potem usahne. V Kočevju izginja Rinža na koncu mesta pod zemljo. Pravilno ime po tej razlagi bi bilo torej Hočevje. O tem, da nemški Kočevarji niso bili prvotni naseljenci, nam pričajo krajevna imena iz te dobe, ki so slovenska. Nekaj so jih priseljenici sprejeli, nekaj pa so svojih ustvarili. Ze lista iz leta 1363. našteva pet cerkva, izmed katerih nobena nima nemškega imena. Pa tudi zdajšna imena mnogih vasi dokazujejo slovenski izvor. Te vasi so: Borovec, Reka, Mala gora, Topli vrh, Škrilj, Poljane, Borič, Brezje, Gaber, Travni dol, Morane, Toplice, Bistrica, Lahina, Gače, Grintavec, Kleč, Seč, Trnovec, Rodine, Pogorelec, Pleša, Ribnik, Gradec, Kotschen (Koče), Kosizenberg in druga. Imena teh vasi so dediščina iz časov pred priselitvijo.**

* **Sprememba okoliša pošte Kostanjevice na Krki. Kraja Malence in Sajevece se izločita iz okoliša pošte Kostanjevice na Krki, ker sta zdaj na ozemlju, ki je zasedeno od nemške vojske.**

* **Pšenični zdrob za Novo mesto je prispel. Mestni prehranjevalni odbor ga bo izdal otrokom izpod enega leta starosti in bolnikom, katerim je predpisana posebna hrana. Dokler bo trajala zaloga, bodo prejemale odrasli bolniki mesečno en ali po potrebi dva obroka po 600 g, otroci izpod enega leta starosti pa 600 gramov zdroba mesečno namesto enake količine enotne moke.**

* **Oblastva bodo zaplenila vse svinje, ki bodo zaklane brez dovoljenja. Prevod opozarja rejce svinj na člen 2. naredb o klanju svinj, po katerem je od uveljavljenja te naredb (od 15. t. m.) prepovedano vsako klanje svinj brez dovoljenja. Oblastva bodo zaplenila vse svinje, ki bodo zaklane brez kakoga dovoljenja.**

* **Krompirjeve cmoke v restavracijah smejo kuhati. Ko je bila izdana odredba, ki prepoveduje pripravljati sveže testenine, so po nekaterih pokrajinah mislili, da je prepovedano kuhati tudi krompirjeve cmoke in pripravljati vsako cvrtje, pri katerem se lahko uporablja nekrušna moka. »Eco di Roma« obvešča zdaj, da je krompirjeve cmoke dovoljeno kuhati povsod.**

* **V Ribniški dolini je padlo za pol metra snega. Pretekli teden je po vseh slovenskih krajih snežilo. V Ribniški dolini je padlo kar za pol metra snega, v višjih legah pa še več.**

Južni sneg je napravil precejšno škodo na sadnem drevju. Po mnogih nižje ležečih delih naše pokrajine je sneg kmalu izginil, ostalo pa je precej hladno vreme. V noči na sredo je spet snežilo.

* **Prazgodovinske najdbe pri Modeni. Ko so pred kratkim v Fioranu zaradi napeljave novega vodovoda razkopavali zemljo, so kopači našli v globini šestih metrov na tri stara otroška okostja. Strokovnjaki so ugotovili, da so ti grobovi iz časov med kameno in bronasto dobo. Kopanje zdaj nadaljujejo in upajo, da bodo morda odkrili še kaj zanimivega.**

* **Zanimiv pojav solčnih peg. Bendaridjeva opazovalnica v Faenzi je te dni opazila nekaj solčnih peg, ki so se dan nato pomakale od vzhodnega roba solčne plošče preko središča proti zapadnemu robu. So to iste pege, ki so jih bili opazili na solcu že v septembru in ki so tedaj povzročile v ozračju velike spremembe, ki so neugodno vplivale tudi na sprejemanje po radiu. Kakor je znano, so pege na solcu nekaki solnčevi ognjeniki.**

Iz Gorenjske

* **90letnica biseromašnika. Dne 23. t. m. je dopolnil 90. leto svoje starosti biseromašnik g. Janez Molj, župnik v p. v Kamniku. Rodil se je v Sp. Brniku pri Cerkljah pod Kranjem l. 1851., a v mašnika je bil posvečen l. 1877. Pastiroval je v mnogih slovenskih krajih. Pred upokojitvijo je upravljal duhovništvo v Trzinu.**

* **Smrt zlatomašnika. V Kamniku je 22. t. m. v visoki starosti umrl zlatomašnik g. Leopold Rihar, bivši dolgoletni župnik v Nevljah pri Kamniku. Rajniki je bil brat kamniškega dekana g. Mateja Riharja, ki zdaj prebiva v svojem rojstnem kraju v Polhovem Gradcu. Rajnkemu blag spomin!**

* **Povečana Koroška. Nemški listi poročajo, za koliko je zdaj Koroška večja, bo sta ji priključena Gorenjska in Mežiška dolina. Novo ozemlje obsega 3503 kvadratne kilometre, izmed katerih odpade na Mežiško dolino 379 kvadratnih kilometrov. Prebivalcev je v novih krajih kakih 205.000, izmed katerih je 19.000 v Mežiški dolini.**

* **Zborovanja. Pod vodstvom vodje Rauterja so bili mladinski zbori v Škofji Loki, Kranju in Trzinu. Mladinske oddelke so vodili mladenci, ki so se vrnili s tečaja za mladinske voditelje ob Osojskem jezeru. Vrstijo pa se tudi zborovanja za odrasle, na katerih predavajo govorniki o borbi proti boljševizmu. Vsa ta zborovanja prireja Koroška ljudska zveza.**

* **Nemški otroški vrtec v Lescah je bil te dni odprt. To je drugi šolski vrtec na Gorenjskem.**

Iz Trsta in Gorice

* **Otvoritev fotografske razstave. Te dni je bila v veliki dvorani Italijanskega planinskega društva v Trstu odprta razstava fotografskih posnetkov. Otvoritvi so prisostvovali predstavniki civilnih in vojaških oblastev. Razstavljeno je 130 fotografij. Posebno pozornost zbuja vrsta barvanih diazitivov, ki povedejo obiskovalca v čarobne lepote kraškega podzemnega sveta. Razstava bo odprta do 4. novembra.**

* **Ajda je na Krasu lepo obrodila. Kraševci so bili letos v strahu za ajdo, ki je počasi dozorevala in je obstajala nevarnost, da je slana ne ugonobi. Na srečo pa ji je slana prizanesla in ajda je lepo dozorela. Poželi so je že pred zadnji teden. Zrnje je lepo in kleno.**

* **Milje razglašeno za posebno važno industrijsko središče. Te dni je bil objavljen odlok, s katerim se občini Milje pri Trstu priznava posebna industrijska važnost.**

* **Birma v Brestovici in Jamljah. V nedeljo 12. t. m. je goriški nadškof delil zakrament sv. birme v Brestovici in v Jamljah, na mejni med Dobrdobsko planoto in Spodnim Krasom. Ob dohodu v Brestovico je g. nadškofa pri lepem slavoloku sprejel župnik g. Spacapan s sosedno duhovščino in ob navzočnosti zastopnikov vseh oblastev. Štiri deklice so lepo po domače deklamirale primerno besedilo. Po maši je nadškof najprej blagoslovil dve novi zastavi za župno cerkev, nato pa podelil zakrament sv. birme več ko 100 bir-**

mancem. Popoldne se je odpeljal v Jamlje, kjer je bil tudi lepo sprejet. Tu je nadškof birmal okrog 40 malčkov.

Burja je besnela v Trstu. V noči na prejšnji četrtek je zavela v Trstu močna burja. Rečevalci so bili nekajkrat poklicani na pomoč proti grozečemu razdejanju. V pristanišču so izvlekli iz morja truplo moškega, menda kakšnega nočnega ribiča, ki ga je burja zalotila na morju in mu prevrnila baroko. Gasilci so morali enkrat na pomoč, ker so se zaradi burje vnele saje v dimniku. Enkrat so morali posredovati, ker je močan zračni pritisk odtrgal del nekega ostrešja. V ulico Galvola pa so morali, ker je burja tam izkoreninila drevo in ga vrgla preko cestišča.

Umrla je mati siromakov. V Devinu je preminula zgledna gospodinja Frančiška Legiševa. Dočakala je lepo starost nad 80 let. Lani v septembru jo je zapustil njen mož, ki je bil tudi v visokih letih. Pokojnica je bila skrbna gospodinja in dobra mati, ki je lepo vzgojila svojo družino. Posebno je bila znana po svojem velikem usmiljenju do ubogih. Dobrotljivi ženi blag spomin, njenim svojcem pa naše iskreno sožalje!

Pregled bikov na Goriškem. Oblastva so razpisala pregled bikov v Goriški pokrajini. V sredo so bili pregledi v Podmelcu, Ljubimu, Poljubimu, Čiginju, Voljčah, Zatočminu, Dolu, Gabrjah, Volarjih in Selišču, naslednega dne pa v Podbrdu, Oblokah, Grahovem, šent Juriju, Ponikvi, na Slapu, Na pečinah, št. Vidu, Bači in pri Sv. Luciji. Dne 5. novembra v Svibnem, Sužidu, Na selu, v Kredi, Kobaridu, Idršci in Levku, 6. novembra v Breginju, Logu, Sedlu, Borjani, Potokih, Smasteh, Libuši, v Uršnem selu, Ladri in Drežnici, 7. novembra v Trnovem, Srpenici, Na žagi, v Logu, Soči, Koritnici, Čerzoči in Bovcu.

Pazite na otroke. V Bovcu se je skupina otrok igrala z vžigalicami okrog hleva posestnika Antona Rojca in ga zažgala. V kratkem času je ogenj uničil skoro ves hlev. Domači gasilci so takoj prihiteli na pomoč in uspelo jim je rešiti poslopja v sosesčini.

Zaradi slabega srca ni prenesel električnega toka. Desetletni Drežček Petrič s Planine pri Vipavi se je dotaknil prenosne električne svetilke in ga je električni tok usmrtil. Njegov oče Andrej Petrič se je moral zagovarjati pred sodiščem v Gorici, da je zakrivil smrt svojega sinčka, ker je delno sam sestavil svetilko in so bile žice nezavarovane. Pri razpravi se je ugotovilo, da je deček bolehal na srcu in da je bil zelo občutljiv za vsako razburjenje. Sodniki so nesrečnega očeta oprostili.

Iz Spodnje Štajerske

Poklicne šole, v katere naj otrok začne hoditi, kakor hitro konča ljudsko šolo, so ustanovili Nemci na Spodnem Štajerskem. Te šole so v Celju, Ormožu, Konjicah, Sevnici, Ljutomeru, Marenbergu, Mariboru, Ptuju, Brežicah, Rogaški Slatini, Šoštanju, Trbovljah, Slovenski Bistrici, Slovenskem Gradcu in v Radgoni. Te šole so obvezne.

Prvi nemški župan v Rečici pri Celju je bil Hans Krivec. Ta je odšel in je bil na njegovo mesto imenovan Konrad Dietner, ki je obenem krajevni vodja Domovinske zveze. Krivec je imel na poslovilni prireditvi govor, kjer je naglašal, kako ponosen je, da je zdaj tudi Spodna Štajerska v narodnosocialistični Nemčiji.

Priseljencem iz Besarabije, Bukovine in Dobruđe na Spodnjem Štajerskem. Priseljenci iz Besarabije, Bukovine in Dobruđe se pozivajo, naj sporoče svoje naslove poslovalnici Nemške preseljevalne družbe na Dunaju I, Liebenberggasse 7, ne glede na to, ali so svoje naslove sporočili že tudi centrali Nemške preseljevalne družbe v Berlinu. Poslovalnica na Dunaju daje priseljencem strokovne nasvete v vseh vprašanjih, ki se tičejo posesti.

Le krompir v oblicah se ima kuhati v gostilnah. Nemški listi opozarjajo, da je zaradi varčevanja po gostilnah in javnih kuhinjah treba krompir kuhati le v oblicah. Sirovi krompir se pred kuho nikakor ne sme več lupiti.

Konjsko meso na nakaznice. Na podlagi posebne odredbe se smejo v bodoče prodajati konjsko meso in izdelki iz konjskega mesa

samo na odrezke nakaznic ali na nabavnice za meso. Ravniki pa lahko dobi dvakratno količino konjskega mesa, na katero se glasi odrezek.

Skrčenje hmeljskih nasadov v braslovški občini. Kakor poročajo nemški listi, so braslovški kmetje v znatnem obsegu skrčili hmeljske nasade in so na ta način pridobili velik kos zemlje za žitno setev. Ker kmetje sami niso imeli dovolj semenskega žita, so dobili na županovo posredovanje od urada za prehrano in zadruga »Südmark« 15.000 kg pšenice, ječmena in rži. V Braslovčah je bila te dni ustanovljena občinska hranilnica. Za predsednika je bil izvoljen kmet Franc Štrubelj.

Smrtna nesreča z motorjem. Nedavno se je iz Ptuja na motorju vračal 45 let stari cestni mojster Aleksander Mihelič. Nasproti mu je v temi privozil avto, ki ga je s svojo lučjo zmedel, da je zavozil v nekega Jordana in ga podrl. Pri tem je Mihelič tudi sam padel. Medtem ko se Jordanu ni zgodilo nič hujšega, je Mihelič v mariborski bolnišnici umrl.

Žrtev dela v kamnolomu. V kamnolomu v Turški gori pri Zavrču je bil zaposlen delavec Alojzij Leben od Sv. Lenarta. Te dni se je odtrgala plast zemlje in Lebna zasula. Odkopali so ga sicer in prepeljali v ptujsko bolnišnico, kjer pa je čez dva dneva umrl.

Iz Hrvatske

Poglavnik je čestital rumunski vojski. Te dni je v poglavnikovem imenu obiskal rumunskega poslanika Dimitra Buzdugana generalštabni polkovnik Adolf Sabljak in mu čestital na sijajnih uspehih rumunske vojske v Rusiji.

»Hrvatski narod« piše, da Hrvati niso Slovani. V »Hrvatskem narodu« čitamo: »Hrvati so bili zmerom poseben narod. Kot narod ne-

slovanskega pokolenja so priselivši se daleč z vzhoda najprej kot hrabri borci zavladovali Slovanom, od katerih so sprejeli jezik. V šestem stoletju in kasneje so prišli hrvatski vojaki na Jadran, osvojili velike kose zemlje in se kot hrabri mornarji in junaški vojaki izkazali pred vsem svetom. Hrvati niso pleme, od nekdanj so samostojen narod.

Osnovano je združenje Hitlerjeve mladine. V Nemškem domu v Zagrebu je bila te dni ustanovna skupščina Hitlerjeve mladine na Hrvatskem. Slavnosti so prisostvovali predstavniki narodnosocialistične stranke, vojske in ustaške mladine. Za vodjo je bil imenovan von Seiler.

Hrvatski letalci pred odhodom na vzhodno bojišče. Zagrebški »Novi list« objavlja poročilo svojega dopisnika iz Berlina o urjenju hrvatskih letalcev za vzhodno bojišče. V nekoliko tednih bo, kakor poroča dopisnik, hrvatski dobrovoljski oddelek letalcev pripravljen, da odide na bojišče.

Podaljšana policijska ura v Zagrebu. Te dni je bila v Zagrebu podaljšana policijska ura do 22. Ob tej uri morajo biti zaprti vsi javni lokali in na ulicah se ne sme nihče več pojaviti. Tudi tramvajski promet mora točno ob 22. uri prenehati. Kdor bo po določenih uri še na ulici, bo najstrože kaznovan.

Na Hrvatskem morajo pijanci na prisilno delo. Da bi se na področju velike župe Lašve in Glaža preprečilo prekomerno uživanje alkoholnih pijač, je veliki župan prepovedal točenje alkoholnih pijač na vse praznike in sejske dneve. Tudi se ne smejo več izdajati dovoljenja za odpiranje novih točilnic. Oblastva pijačance strogo preganja. Tiste, ki se nočejo spametovati, bodo poslala na prisilno delo.

Dolga vrsta živali je zapisana izumrtju

Okrog l. 1840. je znanstveni svet poznal le 73.600 živalskih vrst, a čez 40 let je število naraslo na 300.000 vrst. Zdaj je znano že mnogo večje število. Med živalstvom je kakih 200 tisoč različnih vrst, ki izumirajo ali so že izumrle. Tako je izginil kozorog v dobi naših očetov in dedov. Kozorog je najmočnejša in najplemenitejša žival naših Alp, ki ima do meter visoko, lepo zakrivljeno rogovje. V kamniti dobi in v dobi severnih jelenov je živel v Švici in po vseh alpskih deželah. Zdaj živi le še kakih 300 potomcev te mogočne živali po posebni živalskih vrtovih.

Drugi orjak, ki je zapisan smrti, je bizon. Ta izraziti zastopnik pradavne goveje živine, ki je skoro 2 m visok in do 16 stotov težak, je živel nekoč po vsej Evropi. Še okrog leta 1000. je po takratnih nemških pragozdovih živel na stotine čred bizonov. Pred svetovno vojno so redili bizonce v nekdanji ruski guberniji Grodnu. V današnjih dneh je še nekaj bizonskih gojišč v Nemčiji.

Tudi ameriški bivol, ki jih je bilo nekoč na milijone v Severni Ameriki, je že skoro izumrl. Enako naš planinski orel le še živetari.

Ruska vidra, sobol, navadna vidra in kuna so tem dragocenejši, čim manj jih je. V Sibiriji, na Aljaski in v Kanadi je ruska vidra še precej številna, a v evropski Rusiji je že tako izumrla, da so jo morali kakor pri nas kuno zlatico posebej zaščititi. Pod takim varstvom živi že več desetletij ruski sobol (dragoceno krzno), ki kljub temu izumira.

Ista usoda grozi bobru, od katerega imamo le še eno vrsto. Živeč v naselbinah gradi mogočne stavbe, ki trajajo po več stoletij, tako zvana »bobrova mesta«. V Nemčiji živi le še ob Labi in njenih dotokih. Seveda je že dolgo skrbno zavarovan.

Enako varstvo uživa los, ki so ga razne kužne bolezni že skoro iztrebile. Dobiti ga je še po nekaterih gozdovih in barjih pri Tilsitu v Vzhodni Prusiji. V Livlandiji in Kurski je ruska revolucija čisto uničila lose.

Medved je iz Nemčije že prej izginil. Poslednega so ubili pred 100 leti v francoskih

Alpah. Precej medvedov je še po naši Notranjski, Gorenjski in Dolenjski. Mnogo jih je po Bosni in v karpatskih deželah. Vendar je tudi medved zapisan smrti, če pomislimo, da jih je bila včasih vsa Evropa polna.

Dolgo časa se je v Sredni Evropi ohranil ris. V Nemčiji ga ni več, zadni je padel leta 1872. na Bavarskem. Po ruskih gozdovih in po Karpatih ga je še dobiti, a pri nas v Sloveniji, kjer so risi še pred 50 leti močno gospodarili, je že menda čisto izumrl.

Tudi sredneevropski ptičji zarod peša bolj in bolj. Raznih orlov, postolkov, žoln, jastrebov je čedalje manj videti. Žerjavi so že tako redki, da jih morajo posebej čuvati. Tudi slavčkov je čedalje manj.

Čeprav se razna društva trudijo, da bi s posebnim varstvom ohranila pri življenju živali, ki izumirajo, vendar ne bodo vsi predpisi dosti zalegli in Evropa leto za letom izgublja živali, ki so še pred 100 leti bivale v naših gozdovih.

× **Azijski vojskovodja, ki mu je bilo usmiljenje neznanca reč.** Najkrvoločnejši in drzni osvajalec, kolikor jih pozna zgodovina, je bil mongolski knez Timur, ki je vladal od leta 1336. do leta 1405. Zavzel je skoraj pol Azije ter premagal velikega turškega sultana Bajezida I. Pri Sivi je ujel 4000 Armencev in vse dal žive pokopati. Pri Bagdadu je dal posekati glave 90.000 ujetnikom. Iz teh glav je dal zgraditi veliko zmagoslavno piramido. Koder je hodil in zmagoval, je tekla kri v potokih in razvaline sežganih mest in vasi so pričale, da je tu mimo korakala Timurjeva vojska. Prizanašal ni ne možem, ne ženskam, ne otrokom. Ta strašni človek, ki je bil zver v človeški podobi, pa je bil obenem podpornik umetnosti in znanosti. Posebno dobro je poznal arabsko in perzijsko slovstvo, katero je rad prebiral v svojem prostem času. Svojo prestolnico v Samarkandu je okrasil s krasnimi zgradbami, izmed katerih so nekatere ohranjene še danes. Toda od vseh njegovih zmag ni ostalo nič, kakor ni ostalo nič od Atile in njegovih Hunov.

Po širnem svetu

× **Župan, ki je občanom prepovedal umirati.** Res edinstveno prepoved je izdal nedavno župan francoskega mesta Pont-Saint Martina. Na tamkajšnjem pokopališču sta na razpolago vsega skupaj samo še dva grobova, na drugi strani pa francoski zakonski predpisi določajo, da je za razširitev pokopališča treba posebnega dovoljenja. Župan je za takšno dovoljenje tudi zaprosil, ni pa še dobil nobenega odgovora. Ni si znal drugače pomagati iz zadrege, kakor da je najstrože prepovedal svojim občanom umirati. Kaže, da je ta njegova svojevrstna prepoved rodila uspeh. Pravijo namreč, da je v letošnjem letu umrl šele en sam prebivalec Pont-Saint Martina.

× **Zvezda, ki je 1200krat večja od solнца.** Na obzorju v obližju južnega tečaja se je pojavila zvezda, ki je 1200krat večja od solнца. Zvezda je oddaljena 3500 svetlobnih let od zemlje.

× **Smrtne obsodbe v Kišinjevu.** Rumunsko vojaško sodišče v Kišinjevu je obsodilo na smrt 16 ljudi, ki so po umiku sovjetskih čet iz Bešarabije ustanovili strahovalsko združenje z namenom, da bi nemškimi in rumunskimi četami razbijali mostove ter uničevali telefonske proge, železnice in druge javne naprave na tem področju. Smrtna kazen je bila že izvršena.

× **Ruska vlada se je preselila iz Moskve v Samaro.** Iz Stockholma poročajo: Švedsko poslaništvo v Rusiji je poslalo svoji vladi brozavko, v kateri sporoča, da je dospelo v mesto Kujbišev (Samaro), novi sedež sovjetske vlade. Tja se je preselila ruska vlada z važnimi uradi. Le Stalin je baje ostal še v Moskvi.

× **Moskovski delavci morajo v prve obrambne vrste.** Iz Stockholma poročajo: Neka ruska radijska postaja je sporočila, da so v Moskvi zaprli mnogo podjetij, ker so delavci bili poslani v prve bojne črte, da bodo sodelovali pri obrambi mesta. Mnogi listi so prenehali izhajati, v omejeni nakladi izhajajo samo še dnevniki.

× **Bivši perzijski šah konfiniran.** Iz Lisbone poročajo, da so Angleži konfinirali bivšega perzijskega šaha na otoku Sv. Mavricija vzhodno od Madagaskarja. Na istem otoku je konfiniran tudi dr. Stojadinovič.

× **Ameriške dobave preko Arhangelska.** Listi pišejo, da so začele Zedinjene države dobavljati Rusiji vojne potrebščine preko Arhangelska. Po časopisnih vesteh je do te

odločitve prišlo zaradi japonske grožnje, da bodo japonske pomorske sile blokirale Vladivostok.

× **Priprave za razstrelitev javnih poslopj v Moskvi.** Švedski list »Stockholm Tidningen« poroča, da je bilo v Kremlju in okoli drugih važnih javnih stavb v Moskvi zadne dni opažati gibanje številnih pionirskih oddelkov. Gre za celo divizijo, ki ima nalogo pripraviti vse potrebno, da poženejo v zrak Kremelj in vse druge večje javne stavbe v Moskvi, če bo treba Moskvo prepustiti Nemcem.

× **Steklenice Molotova so dokaz, da jim manjka motoriziranih sredstev.** Rusko poveljstvo na južnem bojišču je začelo v množicah pošiljati v boj konjeniške oddelke, oborožene s slovitimi steklenicami Molotova. V teh steklenicah je poseben bencin za požiganje tankov. Po sodbi finskih listov to jasno dokazuje, kako zelo primanjkuje sovjetski vojski motoriziranih vojnih sredstev.

× **Cel meter visoka goba.** Neka deklica iz Askammera na Švedskem je našla v gozdu veliko gobo, ki je bila visoka cel meter in je tehtala pet kilogramov. Kakšna je bila ta goba, vest ne pove.

PRESELJEVANJE DUŠ

Jaka: »Ali verjameš, da se duša po smrti preseli v kako drugo živo bitje?«

Miha: »Seveda. Jaz na primer sem bil prej navaden osel.«

Jaka: »Kdaj pa je bilo to?«

Miha: »Takrat, ko sem ti posodil tisočak...«

MALI OGLASI

VEČ RAZLIČNIH HARMONIK, šivalnih strojev, koles, otroških vozičkov in drugih predmetov je ugodno naprodaj pri: »PROMET« (nasproti križanske cerkve). Tudi ob nedeljah dopoldan na ogled.

Za smeh in kratek čas

MUDI SE

Miha: »Kam pa tako hitro?«

Boltežar: »V zavarovalnico za požar.«

Miha: »Kaj pa hočeš tam?«

Boltežar: »Hišo si bom zavaroval.«

Miha: »Pa se tako mudi??«

Boltežar: »Seveda, ker že goril!«

RAZLIKA

Sosed vpraša soseda, ali ve, kakšna razlika je med doktorjem zdravilstva in doktorjem prava. Sosed malo pomišlja, potem pa odgovori:

»Razlika je ta, da se ljudem pri prvem oči zapirajo, pri drugem pa odpirajo!«

STENICE

Mrduhova družina si je najela lepo novo stanovanje. Na svojo grozo pa so čez nekaj dni našli v sobah vse polno stenice. Pritožili so se gospodarju in ta jim je na svoje stroške najel za nekaj dni stanovanje v hotelu, da bi med tem pregnal stenice.

Ko so Mrduhovi prvi dan kosili v gosposki jedilnici hotela, se je zdajci oglašil mali Milanček:

»Mama, ali imajo vsi ljudje, ki tukaj jedo, doma stenice?«

S CIGARO JE KAKOR Z ZAKONOM

Mož: »Čudno, najboljša cigara ni nič vredna, kakor hitro jo okusiš.«

Žena: »No, prav tako je tudi z zakonom...«

DAL MU JE POD NOS

Neki vojvoda v Modeni se je nekoč sprl s kardinalom Kampejem. V jezi mu je očital, da je bil njegov oče svoje dni svinjski pastir.

»To je res,« je rekel kardinal. »Kljub temu sem postal kardinal! Če bi bil pa vaš oče to, kar je bil moj, tedaj bi vi danes pasli svinje!«

VINO IN BROZGA

Neža: »O svojih razmerah ti moram vendar enkrat natočiti čistega vina.«

Valpurga: »Kar bo gotovo grda brozga.«

Kmetovalci, Barjani in drugi!

Na Barju, pa tudi v drugih predelih naše pokrajine želimo letos zasejati najmanj

1000 hektarjev s sončnicami za izdelavo jedilnega olja

Na Barju dajemo prednost travnikom in pašnikom, ki so varni pred dalje časa trajajočo poplavo. Seveda pa lahko sadimo sončnice pri kolobarjenju tudi na že obstoječih njivah.

Seme in vsa potrebna navodila za sejanje boste dobili pri nas. Na željo bomo preskrbeli tudi umetna gnojila.

Jamčimo za odkupno ceno, ki vam bo zagotovila lepo donosnost. Kdor se bo že letos odzval, bo imel tudi v prihodnjih letih prednost, kajti sončnice bomo stalno gojili.

Vsaka večja vas bo imela po enega kmetovalca kot našega poverjenika.

One posestnike, ki imajo dovolj zemlje, pa bi je sami ne mogli obdelovati in bi je zato nekaj dali v najem, prosimo, da nam to sporočite z navedbo velikosti parcel in pogojev. Prav tako naj se javijo oni, ki bi jo radi vzeli v najem.

V vaseh, kjer še ni poverjenikov, pa bi se ta ali oni kmetovalec zanimal za poverjenišvo, naj nam to takoj sporoči.

Ker je za ledino potrebno jesensko oranje, prosimo, da se interesenti takoj javijo poverjeniku ali pa z dopisnico naravnost tovarni olja

HROVAT & KOMP., LJUBLJANA,

Palača Ljubljanske kreditne banke, III. nadstropje